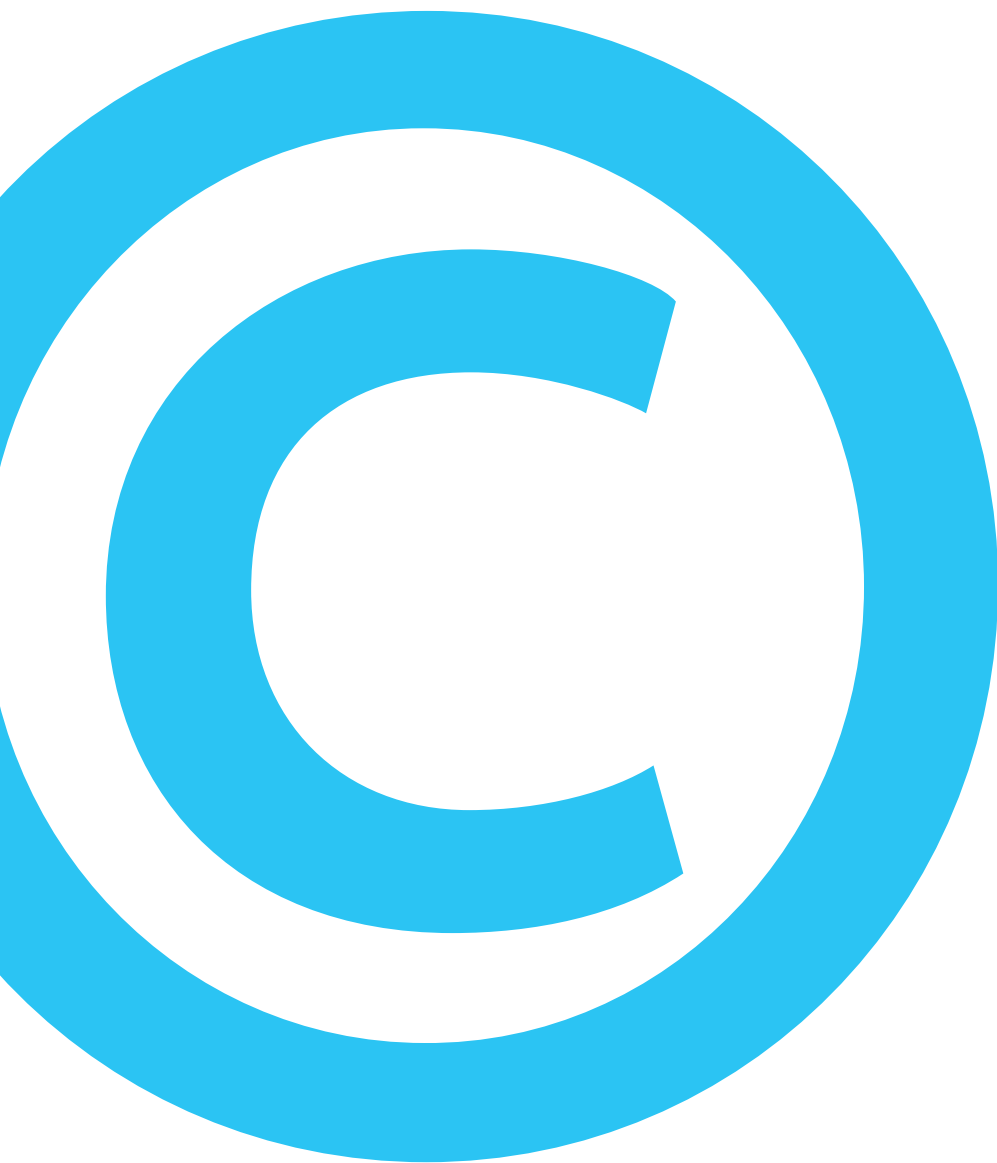

TEKIJÄNOIKEUDESTA ARKKITEHTUURIN ALALLA

Tekijänoikeudesta arkkitehtuurin alalla

Kalle Kärkkäinen / ATL ry

SISÄLLYSLUETTELO

1		Mikä tekijänoikeus	3
		1.1 Muista immateriaalioikeuksista	3
22		Tekijänoikeuden syntyminen	5
		2.1 Taloudelliset tekijänoikeudet	5
		2.2 Moraaliset oikeudet	5
3		Idea – suunnitelma – teos(?)	6
		3.1 Teoskynnys	6
		3.2 Eri teoslajeista	7
		3.3. Hankesuunnitelma esimerkkinä	8
4		Tekijänoikeuden luovuttaminen	9
		4.1 Mitä itse asiassa luovutetaan?	9
		4.2 Tulevien oikeuksien luovutus	9
5		Tekijänoikeus työsuhteessa	10
6		Tekijänoikeudet ja laki julkisista hankinnoista	11
7		Referenssit	11
		7.1 Arkkitehtuurikilpailumenestys referenssinä	12
8		Tietomallista	13
9		Muunteluoikeus ja jatkosuunnittelu	14
10		Mistä kannattaisi sopia ennakolta?	15
11		Entä jos tekijänoikeutta loukataan?	16
12		Tekijänoikeudellista sanastoa	18
13		Kirjallisuutta, lähteitä, lainsäädäntöä ja oikeustapauksia	27

1 | Mikä tekijänoikeus

MITÄ KAIKKEA
TEKIJÄNOIKEUTEEN
SISÄLTYY JA MISTÄ
KAIKESTA ON
MAHDOLLISTA
SOPIA?

Tekijänoikeus kuuluu immateriaalioikeuksiin eli aineettomiin oikeuksiin, joita ovat myös esim. patenttioikeus, hyödyllisyysmallioikeus, mallioikeus ja tavaramerkkioikeus. Tekijänoikeus suojaa kirjallisia ja taiteellisia teoksia. Tekijänoikeudesta säädetään tekijänoikeuslaissa (TekOikL). Lain 1 §:n mukaan "Sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen..."

Tekijänoikeuslailla (404/1961) annetaan yksinoikeussuojaa itsenäisen ja omaperäisen luomistyön tulokselle, jonka luonnollinen henkilö on luonut yksin tai yhdessä muiden henkilöiden kanssa. Keskeinen suojan kohde tekijänoikeudessa on teos. Laki antaa suojaa teokselle, jos se ylittää ns. teoskynnyksen. Suoja syntyy aina luonnolliselle henkilölle, eikä yritys tai muu oikeushenkilö voi olla teoksen alkuperäinen oikeudenhaltija.

Tekijänoikeudesta puhuttaessa tulee muistaa, että sana "tekijänoikeus" ei ole aivan yksinkertainen käsite. Mitä kaikkea tekijänoikeuteen sisältyy ja mistä kaikesta on mahdollista sopia?

1.1 MUISTA IMMATERIAALIOIKEUKSISTA

Saadakseen jonkinasteisen käsityksen siitä, mitä tekijänoikeus on, on syytä tarkastella hyvin lyhyesti myös muita immateriaalioikeuksiin luettavia oikeuksia. Termi immateriaalioikeus on laaja, ja sen sisälle mahtuu mitä erilaisimpia oikeuksia. Alla oleva erittely perustuu Haarmannin ja Mansalan kirjasaan tekemään jakoon.

Toiminimioikeus

Toiminimi tarkoittaa yksikertaisimmillaan elinkeinonharjoittajan toiminnassaan käyttämää nimeä. Toiminimeä sääntelee lähinnä toiminimilaki (128/1979). Yksinoikeus toiminimeen saadaan rekisteröimällä tai vakiinnuttamalla toiminimi (toiminimilaki 2 §). Yksinoikeus toiminimeen tarkoittaa sitä, että kukaan muu ei saa käyttää toiminnassaan sellaista toiminimeä, joka on sekoitettavissa siihen.

Tavaramerkkioikeus

Tavaramerkkilain (7/1964) 1 §:n mukaan "Rekisteröinnillä saadaan yksinoikeus tavaramerkkiin erityiseksi tunnusmerkiksi myytäväksi tarjottavien tai muutoin elinkeinotoiminnassa liikkeeseen laskettavien tavaroiden erottamiseksi toisten tavaroista." Laissa palvelut on rinnastettu tavaroihin. Tavaramerkkinä voi olla mikä tahansa merkki, joka voidaan esittää graafisesti ja jonka avulla voidaan erottaa elinkeinotoiminnassa liikkeelle lasketut tavarat toisten tavaroista. Tavaramerkkinä voi olla erityisesti sana mukaan lukien henkilönnimi, kuvio, kirjain numero taikka tavarain tai sen päällyksen muoto (tavaramerkkilaki 1 § 2 mom.)

Verkkotunnus

Verkkotunnuksen suoja elinkeinotoiminnassa perustuu lähinnä siihen, että toiminimen tai tavaramerkin haltijalla on oikeus rekisteröidä toiminimensä tai tavaramerkkinsä verkkotunnukseksi eikä kukaan muu saa rekisteröidä suojattua toiminimeä tai tavaramerkkiä ilman oikeudenhaltijan suostumusta.

Patenttioikeus

Patenttilain (550/1967) 1 §:n mukaan "Joka on tehnyt mihin tekniikan alaan tahansa liittyvän keksinnön, jota voidaan käyttää teollisesti, tai se, jolle keksijän oikeus on siirtynyt,

voi hakemuksesta saada patentin keksintöön ja sitten yksinoikeuden sen ammattimaiseen hyödyntämiseen sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.”

Edellytyksenä on siis, että keksintö on tekninen ja että se on toisinnettavissa. Keksinön on lisäksi oltava toimiva. Pelkkä idea ei ole patentoitavissa. Patenttiin liittyvä sääntely ja patentointikäytäntö on monimutkainen ”tieteenala”, josta ei ilman aitoa perehtyneisyyttä saa paljonkaan irti. Keksinnot jaetaan vielä erikseen tuote-, käyttö-, menetelmä- tai laitepatenttien ryhmään. Patenttilaissa ei keksintöä edes yritetä määritellä. Laissa kuitenkin todetaan, että keksinnöksi ei katsota pelkästään 1) löytöä, tieteellistä teoriaa tai matemaattista menetelmää; 2) taiteellista luomusta; 3) suunnitelmaa, sääntöä tai menetelmää, älyllistä toimintaa, peliä tai liiketoimintaa varten taikka tietokoneohjelmaa; 4) tietojen esittämistä.

Hyödyllisyysmallioikeus

Hyödyllisyysmallioikeutta kutsutaan toisinaan myös ”pikkupatentiksi”. Hyödyllisyysmallioikeuden voidaan katsoa sijoittuvan patentin ja mallioikeuden välimaastoon, ja sen tarkoituksena on suojata sellaisia teknisiä ratkaisuja, jotka eivät yllä patentin tasolle ja kuitenkin sisältävät sen verran keksinnöllisyyttä ja teknisyyttä, että mallioikeus ei tule kyseeseen.

Hyödyllisyysmallioikeus voidaan saada hakemuksesta ja myönnetty oikeus rekisteröidään. Jotta keksinnölle voitaisiin myöntää hyödyllisyysmallioikeus, sen tulee olla uusi ja erota siitä, mikä on tullut aiemmin tunnetuksi. Uutuusvaatimus vastaa patenttioikeuden uutuusvaatimusta, mutta keksinnöllisyysvaatimus on alempi.

Mallioikeus

Mallioikeus suojaa esineen ulkomuotoa. Mallioikeuslain 1 a §:n mallilla tarkoitetaan tuotteen tai sen osan ulkomuotoa, joka ilmenee tuotteen tai sen koristelun piirteistä kuten linjoista, ääriviivoista, väreistä, muodosta, pintarakenteesta tai materiaalista. Tuotteella puolestaan tarkoitetaan teollisesti tai käsityönä valmistettuja tavaroita, mukaan lukien osat, jotka on tarkoitettu koottavaksi moniosaiseksi tuotteeksi, sekä pakkaukset, pakkausten ulkoasu, graafiset symbolit ja kirjasintyypit.

Mallioikeus myönnetään hakemuksesta ja on suojattavissa vain, jos malli on uusi ja yksilöllinen. Mallit saavat suojaa riippumatta siitä, onko esineen ulkomuoto käytännöllisiin vai esteettisiin seikkoihin perustuva. Laatuvaatimuksia ei käytännöllisten tai esteettisten seikkojen suhteen ole asetettu.

2 | Tekijänoikeuden syntyminen

Tekijänoikeuslain 1 §:n mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. Tekijänoikeus siis syntyy automaattisesti teoksen luojalle, tekijälle ja sitä ei tarvitse erikseen rekisteröidä tai muuten aktiivisin toimenpitein saattaa voimaan. Selvyyden vuoksi tässä esityksessä käytetään termiä ”tekijä” luojan synonyymina.

Tekijällä on tekijänoikeus teokseensa. Tekijänoikeus voi syntyä vain luonnolliselle henkilölle tai luonnollisista henkilöistä koostuvalle ryhmälle (yhteisteos). Tekijänoikeus ei siis voi syntyä oikeushenkilölle, esimerkiksi yritykselle. Ks. kuitenkin jäljempänä tekijänoikeuden luovuttaminen ja tekijänoikeus työsuhteessa.

Yhteisteoksesta säädetään tekijänoikeuslain 6 §:ssä. Sen mukaan, jos kaksi tai useampi on yhdessä luonut teoksen siten, että heidän osuutensa eivät muodosta itsenäisiä teoksia, on tekijänoikeus teokseen heillä yhteisesti. Huolimatta siitä, että tekijänoikeus on heillä yhteisesti, on kullakin valta esittää vaatimuksia loukkausten johdosta. Selvyyden vuoksi kannattaa sopia ja kirjata, milloin kyseessä on tekijöiden yhteisteos ja milloin taas kyseessä on sellainen suunnitelma, jossa tekijöillä on selkeästi omat, erilliset osuutensa.

Tekijänoikeus on voimassa 70 vuotta tekijän kuolinvuodesta, yhteisteoksen ollessa kyseessä aika lasketaan viimeksi kuolleen tekijän kuolinvuodesta. Valokuvaajan tekijänoikeus on voimassa 50 vuotta valokuvan valmistamisvuodesta lukien.

TEKIJÄNOIKEUS
ON VOIMASSA 70
VUOTTA TEKIJÄN
KUOLINVUODESTA.

2.1 TALOUDELLISET TEKIJÄNOIKEUDET

Tekijänoikeus sisältää sekä taloudellisia että moraalisia oikeuksia. Taloudellisista oikeuksista säädetään tekijänoikeuslain 2 §:ssä. Tekijänoikeus tuottaa tietyin rajoituksin yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta. Tämä määrääminen puolestaan pitää sisällään oikeuden valmistaa teoksesta kappaleita, saattaa teos yleisön saataviin joko muuttamattomana tai muutettuna, käännökseenä tai muunnelmana, lisäksi myös toisessa taidelajissa tai toista tekotapaa käyttäen. Taloudellinen tekijänoikeus on karkeasti pelkistettävissä teoksesta ja sen käytöstä määräämiseen. Tämä sisältää myös oikeuden luovuttaa teoksen tekijänoikeus edelleen, esimerkiksi suunnitelman käytettäväksi teollisessa kappaleiden monistuksessa.

2.2 MORAALISET OIKEUDET

Tekijänoikeuden ydin on luovuttamaton. Tätä ydintä kutsutaan moraaliseksi oikeudeksi. Itse tekijänoikeuslaissa ei termejä ”taloudelliset oikeudet” ja ”moraaliset oikeudet” sellaisinaan käytetä, vaan ne ovat perua mm. kansainvälisistä tekijänoikeussopimuksista, oikeuskirjallisuudesta ja -käytännöstä.

Moraaliset oikeudet tekijänoikeuslaissa ilmenevät tekijänoikeuslain 3 §:n säännöksissä. Moraalisten oikeuksien luovuttamattomuus ilmaistaan mainitun pykälän 3 momentissa, jonka mukaan tekijä voi sitovasti luopua moraalista oikeuksistaan vain, jos kyseessä on laadultaan ja laajuudeltaan rajoitettu teoksen käyttäminen. Näin ollen ”tekijänoikeuden rajoittamaton kokonaisluovutus” ei ole mahdollinen. Moraalisilla oikeuksilla pyritään suojaamaan tekijän persoonaa ja teoksen omalaatuisuutta.

Isyysoikeudeksi kutsutaan tekijän oikeutta tulla mainituksi tekijänä, silloin kun teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin.

Respekti- eli kunnioittamisoikeus tarkoittaa sitä, että teosta ei saa muuttaa tekijän taiteellista arvoa tai omalaatuisuutta loukkaavasti, eikä sitä saa myöskään saattaa yleisön saataville loukkaavassa muodossa tai yhteydessä.

Laista suoraan ilmenemättömiksi moraaliseksi oikeudeksi on kutsuttu myös mm. luoksepääsyoikeutta. Tämä oikeus tulee kyseeseen lähinnä kuvataiteen kohdalla ja tarkoittaa sitä, että taiteilijalla on oikeus päästä tutustumaan työhönsä, jos se on mahdollista ilman haittaa teoksen omistajalle.

3 | Idea – suunnitelma – teos(?)

JOTTA LUOMUS OLISI
TEKIJÄNOIKEUSLAIN
MUKAAN TEOS JA
SITEN SAISI LAIN
MUKAISTA SUOJAA,
TULEE SEN YLTÄÄ
TEOSKYNNYKSELLE.

Tekijänoikeuslain mukaan teos on suojattu, ei idea. Tällä tarkoitetaan sitä, että teoksen ilmaisumuoto on suojattu, mutta varsinainen idea teoksen takana ei. Kuka tahansa voi kirjoittaa kirjan esimerkiksi jalkaväkikomppanian kokemuksista jatkosodan aikana. Arkkitehtuurissa kyse voisi olla esimerkiksi siitä, että jos ravintolaillan aikana joku sattuu kuulemaan idean kärjellään seisovan kananmunan muotoisesta rakennuksesta, joka seisoo kolmella jalalla 15 metrin korkeudessa, on tämä idea kenen tahansa käytettävissä. Vasta kun kyseessä ovat teoskynnyksen ylittävät suunnitelmat, saavat nämä suunnitelmat tekijänoikeudellista suojaa.

3.1 TEOSKYNNYYS

Teoskynnys (tai teostas) on tekijänoikeuden kannalta erittäin tärkeä ja samalla jokseenkin häilyvä käsite. Jotta luomus olisi tekijänoikeuslain mukaan teos ja siten saisi lain mukaista suojaa, tulee sen ylittää teoskynnykselle. Teoksen arvioinnissa ei merkitystä ole sen taiteellisella laadulla, vaan merkittävää on nimenomaan luovuus ja omaperäisyys. Teoskynnyksen määrittely tai yhtään tarkempi kuvailu etukäteisesti on liki mahdotonta. Joitain suuntaviivoja on oikeuskäytännön ja tekijänoikeusneuvoston lausuntojen myötä syntynyt, mutta käytännössä teoskynnyksen ylittymisen arviointi on aina tapauskohtaista ja on luonnollisesti mahdollista vasta teoksen valmistuttua.

Teoskynnys on rakennustaiteen osalta jonkin verran korkeammalla kuin joidenkin toisten taide- muotojen. Kuten kaikilta teoksilta, edellytetään rakennustaiteenkin teoksilta itsenäisyyttä ja omaperäisyyttä. Arviointi on aina tapauskohtaista. Kaikki suunnitelmat eivät ole siinä määrin itsenäisiä ja omaperäisiä, että ne ylittäisivät teoskynnyksen. Erilaisia mielipiteitä jonkinlaisen yleistyksen suuntaan on esitetty, kuten esimerkiksi se, että suunnitelman sijoittuminen palkintosijalle avoimessa suunnittelukilpailussa olisi "automaattinen" merkki siitä, että kyseessä on teoskynnyksen ylittävä suunnitelma.

Tekijänoikeusneuvosto on muutamissa ratkaisuisaan ottanut kantaa rakennustaiteen teoksiin. Esimerkiksi lausunnossa 2010:4 neuvosto toteaa perusteluissaan seuraavaa:

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että rakennuslupapiirustusten ja havainnekuvien kuvaamat rakennukset muodostavat muotokieleltään yhtenevän arkkitehtonisen kokonaisuuden. Vapaa-ajan asunnolle ovat ominaisia tilaratkaisut, joissa asumisen toiminnot on jaettu tavanomaisesta poikkeavasti ja jotka mahdollistavat rakennusten avautumisen sekä aurinkoon että maisemalliseen pääsuuntaan. Ikkunoiden ja lasiseinäkokonaisuuksien sekä huoneiden ja terassien sijoittelu on toteutettu omaperäisesti ottaen huomioon sisätilojen toiminnot, ilmansuuntien valaistusolosuhteet ja rakennuspaikan ominaisuudet.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo edellä todetun perusteella, että rakennuslupapiirustusten ja havainnekuvien kuvaama vapaa-ajan asunto on kokonaisuus, joka on ilmene- mismuodoltaan Tekijäl 1 §:ssä tarkoitettu itsenäinen ja omaperäinen rakennustaiteen tuote. Rakennuslupapiirustuksia kokonaisuudessaan sekä havainnekuvia ja mahdollista rakennuslupapiirustuksiin perustuvaa valmista vapaa-ajan asuntoa on pidettävä kysei- sen rakennustaiteen tuotteen kappaleina. Tekijänoikeusneuvosto korostaa lopuksi, että se ei ole arvioinut valmista vapaa-ajan asuntoa vaan ainoastaan rakennuslupapiirustus- ten ja havainnekuvien kuvaamaa kokonaisuutta.

Alla lyhyesti muutamista muista tekijänoikeusneuvoston lausunnoista:

Tekijänoikeusneuvosto katsoi lausunnossaan TN 2009:14 huvilan yltävän teostasoon ja sen olevan TekijäL 1 §:ssä tarkoitettuna rakennustaiteen tuotteena tekijänoikeudella suojattu. Omaperäisyys ilmeni erityisesti rakennusten ja paikan suhteessa, rakennuksissa toteutetun puun ja lasin yhdistelyssä sekä yksityiskohdissa ja kiintokalusteissa. Nämä yhdessä muodostivat arkkitehtonisen kokonaisuuden.

Lausunnossa TN 2008:6 perinteinen hirsitalo ja sen piirustukset eivät yltäneet tekijänoikeussuojaan. Tekijänoikeus ei myöskään kohdistunut kyseisen rakennuksen koristeisiin.

Lausunnossa TN 2007:8 tekijänoikeusneuvosto totesi, että rakennuspiirustusten kuvaama rakennus on ulkoiselta hahmoltaan tavanomainen suomalainen talo. Kyseessä on tavanomainen Suomessakin laajalti käytetyn talomallin pohjalta suunniteltu talo. Piirustukset tai niiden kuvaama rakennus eivät olleet tekijänoikeudella suojattuja.

Lausunnossaan TN 2006:20 tekijänoikeusneuvosto katsoi, että Valamon luostarin konservointi- ja kirjastorakennus on itsenäinen ja omaperäinen rakennustaiteen tuote ja nauttii tekijänoikeussuojaa. Asiassa oli kysymys myös rakennuksen muuttamisesta TekijäL 25 e §:n nojalla.

Lausunnossa TN 2002:5 lehtiyhtiölle suunniteltu arkkitehtikilpailun voittanut toimitalo katsottiin itsenäiseksi ja omaperäiseksi teokseksi.

Oppaan lopussa on listattu tekijänoikeusneuvoston lausuntoja, joissa on käsitelty rakennustaiteen teoksia ja muotoilutuotteita.

3.2 ERI TEOSLAJEISTA

Tekijänoikeus teokseen ei lähtökohtaisesti riipu siitä, mitä lajia teos edustaa. Tekijänoikeuslain 1 §:n 1 momentissa on listattu tyypillisimpiä teoslajeja:

”Sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen, olkoonpa se kaunokirjallinen tai selittävä kirjallinen tai suullinen esitys, sävellys- tai näyttämöteos, elokuvateos, valokuvateos tai muu kuvataiteen teos, rakennustaiteen, taidekäsityön tai taideteollisuuden tuote taikka ilmetköön se muulla tavalla.”

Lainkohdan lopussa avataan esimerkkien lisäksi teoslajimäärittelyä sanoilla ”...taikka ilmetköön se muulla tavalla.” Vaikka teokset voidaan jakaa eri teoslajeihin, ei tällä ole sinänsä merkitystä teossuojan saamisen kannalta. Teoskynnyksen voi siis ylittää periaatteessa mikä tahansa tuote täyttäänsä lain edellyttämän suojan saamisen vaatimukset.

Arkkitehtuurin, suunnittelun ja rakentamisen sekä rakennusten osalta tulee vielä muistaa sekin, että rakennustaiteen tuotteita ovat sekä valmiit rakennukset että rakennuksen piirustukset, jotka molemmat ovat saman rakennusteoksen kappaleita. Asia ei kuitenkaan ole aivan yksinkertainen, sillä esimerkiksi oikeuskirjallisuudessa suunnitelmia ja rakennuspiirustuksia on pidetty eri ”teoslajeihin” kuuluvina.

Kuten aiemmin on mainittu, on teoskynnys rakennustaiteen teosten osalta muodostunut melko korkeaksi. Arkkitehtisuunnitelman ei kuitenkaan välttämättä tarvitse ylittää tätä rakennustaiteen teoksen teoskynnystä, vaan se voi olla selittävänä piirustuksena kirjallisiin teoksiin kuuluva. Tekijänoikeuslain 1 §:n 2 momentin mukaan

”Kirjallisena teoksena pidetään myös karttaa sekä muuta selittävää piirustusta tai graafista taikka plastillisesti muotoiltua teosta sekä tietokoneohjelmaa.”

Korkeimman oikeuden ratkaisun KKO:1988:4 mukaan rakennuspiirustukset saat-
toivat saada suojaa tekijänoikeuslain 1 §:n 2 momentin mukaan, vaikka niiden kuvaa-
maa rakennusta omaperäisyyden puuttuessa ei lain 1 §:n 1 momentin nojalla suojattu.
Ratkaisu osoittaa siis lähinnä sen, että vaikka rakennus ei ylittäisikään rakennustaiteen
teoksena teoskynnystä, voivat rakennuksen suunnitelmat olla tekijänoikeudellisesti suo-
jattuja.

Esimerkiksi havainnekuva tai vastaava voi olla kuvataiteen teos ja siten itsenäisenä teoksena teki-
jänoikeudella suojattu. Valokuvien suhteen on tekijänoikeuslaissa muutamia poikkeuksia. Itsenäiset
ja omaperäiset valokuvat voivat olla lain 1 §:n mukaisia teoksia. Muut valokuvat puolestaan saavat
jonkin verran suppeampaa suojaa lain 49 a §:n mukaisesti – tällöin kyseessä on tekijänoikeuden lä-
hioikeus, ei varsinainen tekijänoikeus. Valokuvaajalla on yksinomainen oikeus määrätä valokuvasta,
muuttamattomana tai muutettuna 1) valmistamalla siitä kappaleita ja; 2) saattamalla se yleisön saa-
taviin. Valokuvan osalta myös tekijänoikeuden suoja-aika on eri kuin varsinaisella tekijänoikeudella
suojattujen teosten, 50 vuotta sen vuoden päättymisestä, jolloin kuva valmistettiin.

3.3. HANKESUUNNITELMA ESIMERKKINÄ

Hankesuunnitelman tekijänoikeudet ovat puhuttaneet viime aikoina paljonkin. Hankesuunnitelma
tulisi erottaa hankeselvityksestä.

Hankeselvitys koostuu lähinnä tekstimateriaalista ja mahdollisesti taulukoista tai vastaavista
graafeista sekä numeraalisesta selvityksestä. Hankeselvitys on tekijänoikeuden kannalta puhtaasti
kirjallinen teos.

Hankesuunnitelma puolestaan saattaa sisältää luonnoksia tai muuta kuvallista suunnittelumate-
riaalia. Hankesuunnitelmaan saattaa siis sisältyä vähintään kuvataiteen teoksia, miksei tarkempien
suunnitelmien osalta jopa rakennustaiteen teoksia.

Asiassa ei kuitenkaan tule unohtaa sitä, että siinä missä suunnitelmat ja luonnokset voivat olla
kuvataiteen teoksia, myös hankesuunnitelman tekstiosa on suojattu kirjallisena teoksena. Hanke-
suunnitelman tai -selvityksen osalta kyseeseen voi tulla tekijänoikeussuoja kahdella tavalla, sekä kir-
jallisen että kuvallisen materiaalin osalta erikseen.

Ongelmia on ilmennyt silloin, jos hankesuunnitteluvaiheessa on luotu suunniteltavalle raken-
nukselle jo melko tarkka muoto luonnossuunnitelmissa, ja tilaaja on päätenyt siihen, että he halu-
avat jatkaa nimenomaan näiden suunnitelmien mukaisen rakennuksen suunnittelua, mutta joutu-
vat esim. hankintalain mukaan kilpailuttamaan hankesuunnitelman jälkeisen vaiheen. Tällöin tulisi
joko sopia luonnosten suunnittelijan kanssa siitä, millä ehdoin tehtyjä suunnitelmia voidaan käyttää
jatkosuunnittelun pohjana tai hylätä ajatus niiden käyttämisestä kokonaan. Tekijänoikeus tehtyihin
suunnitelmiin on tekijällään, eikä ilman hänen suostumustaan voida suunnitelmia luovuttaa eteen-
päin.

HANKESUUN-
NITELMAN TAI -
SELVITYKSEN OSALTA
KYSEeseen VOI
TULLA TEKIJÄN-
OIKEUSSUOJA
KAHDELLA TAVALLA,
SEKÄ KIRJALLISEN
ETTÄ KUVALLISEN
MATERIAALIN OSALTA
ERIKSEEN.

4 | Tekijänoikeuden luovuttaminen

Otsikkohan on jo virheellinen, eikä juuri todettu, että tekijänoikeutta ei voi luovuttaa?

Kun puhutaan tekijänoikeuden luovuttamisesta, tarkoitetaan – tai ainakin tulisi tarkoittaa – rajoitettua tekijänoikeuden luovutusta. Niin kuin aiemmin 1 luvussa on mainittu, ei isyys-oikeutta teokseen voi luovuttaa. Teoksen alkuperäinen tekijä on aina teoksen alkuperäinen tekijä. Tekijänoikeutta luovutettaessa on siis kyse taloudellisten tekijänoikeuksien luovuttamisesta.

Tekijänoikeuslaissa oikeuksien luovuttamisesta on yleissäännös 27 §:ssä. Sen mukaan tekijänoikeus voidaan 3 §:n moraalisten oikeuksien luovuttamiskiellon huomioiden luovuttaa joko kokonaan tai osittain. Itsestäänselvyys on toki se, että teoksen kappaleen luovutus ei sisällä tekijänoikeuden luovutusta. Tämä tarkoittaa siis sitä, että jos kirjailija myy kappaleen kirjaansa, ei tekijänoikeus kyseiseen kirjaan siirry ostajalle. Samoin kuin suunnittelijan luovuttaessa tekemänsä suunnitelman tilaajalle, siirtyy vain suunnitelman omistusoikeus ja normaalitapauksessa rajoitettu käyttöoikeus, ei itse tekijänoikeus jollei näin erikseen sovita.

4.1 MITÄ ITSE ASIASSA LUOVUTETAAN?

Tekijänoikeuden luovutuksessa on yleensä kyse käyttöoikeuden luovuttamisesta, joko kokonaisesta tai osittaisesta, yksinomaisen tai ei-yksinomaisen käyttöoikeuden luovuttamisesta, käyttöoikeuden luovuttamisesta vain yhdessä kohteessa käytettäväksi tai monessa kohteessa toistuvasti käytettäväksi jne.

Tekijänoikeuden luovutusta koskeva sopimus voi olla paitsi kirjallinen, myös suullinen tai ns. hiljainen eli konkludenttinen sopimus. Konkludenttisesta sopimuksesta on kyse silloin, kun osapuolten välisen vakiintuneen käytännön, olosuhteiden tms. perusteella voidaan katsoa tekijänoikeuden siirtymisestä tietyssä laajuudessa sovitun. Tekijäl. 28 §:n mukaan ellei toisin ole sovittu, ei se, jolle tekijänoikeus on luovutettu, saa muuttaa teosta eikä luovuttaa oikeutta toiselle.

Yksikertaisimmillaan, ja niin sanotussa ”normaalitilanteessa” suunnittelija luovuttaa tilaajalleen suunnitelmien kappaleet. Tilaja saa tällöin lähtökohtaisesti käyttöoikeuden näihin suunnitelmiin, mahdollisesti tarkemmin rajatuin ehdoin. Jollei erikseen ole niin sovittu, tilaajalla ei ole oikeutta luovuttaa suunnitelmia eteenpäin kolmannelle taholle.

Vaihtoehtoja on siis monia. Oikeastaan ainoa ”pakko” tekijänoikeuden suhteen on sen syntyminen ja isyys-oikeus ja muut moraaliset oikeudet. Kaikesta muusta voidaan sopia.

4.2 TULEVIEN OIKEUKSIEN LUOVUTUS

Tekijä voi sopia esimerkiksi työnantajansa tai toimeksiantajansa kanssa, että tulevien, toistaiseksi tekemättömien teosten oikeudet siirtyvät työnantajalle. Tällainen sopimus on täysin mahdollista tehdä, ja monella alalla tekijänoikeuksien luovutuksista sopiminen on normaali työsopimuksen ehto.

”NORMAALI-
TILANTEESSA”
SUUNNITTELIJA
LUOVUTTA
TILAAJALLEEN
SUUNNITELMIEN
KAPPALEET.

5 | Tekijänoikeus työsuhteessa

Tekijänoikeudesta työsuhteessa ei tällä hetkellä tekijänoikeuslaissa säädetä yleisesti, vain joitain poikkeustapauksia on otettu lakiin. Nämä poikkeukset koskevat lähinnä tietokoneohjelmia ja tietokantoja. Tekijänoikeuslain 40 b:n mukaan, jos tietokoneohjelma tai tietokanta ja siihen välittömästi liittyvä teos on luotu täytettäessä työ- tai virkasuhteesta johtuvia työtehtäviä, tekijänoikeus tietokoneohjelmaan ja teokseen siirtyy työnantajalle.

Työsuhteessa tekijänoikeus määrittyy pitkälti sopimusten ja alan vallitsevan käytännön mukaan.

Opetusministeriö valmisteli työsuhdetekijänoikeuden osalta muutosta tekijänoikeuslakiin vuonna 2008 ja 2009. Lakimuutos käsitti ehdotuksen uudeksi tekijänoikeuslain 40 a §:ksi. Ehdotetussa lainkohdassa olisi kirjattu lakiin vallitsevaa käytäntöä kuvaava oletama, jonka mukaan työsuhteessa luotujen teosten taloudelliset tekijänoikeudet siirtyisivät työnantajalle, jollei muuta ole sovittu. Muutoksen taustalla oli yksinkertaistetusti ajatus siitä, että työ- tai virkatehtäviä suorittaessa syntyneiden teosten hyödyntämismahdollisuuksien katsotaan kuuluvan työnantajalle palkanmaksun vastineeksi. Ehdotuksessa olisi rajattu työnantajan oikeuksien laajuutta vielä siten, että ”Työnantajalla on oikeus käyttää teosta ja määrätä siitä toimintaansa edellyttämällä tavalla.” Teoksen käytön tulisi siis liittyä yrityksen liiketoiminnan laatuun ja laajuuteen, se ei voi olla mitä tahansa.

Työsuhdekeksintöjen osalta puolestaan on olemassa laintasoista sääntelyä. Työsuhdekeksintölaki. Laki oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin (656/1967) lähtee siitä, että oikeudet työ- tai virkasuhteessa tehtyihin patentoitavissa oleviin keksintöihin kuuluvat työnantajalle, mikäli keksintöön hyväksikäyttö kuuluu työnantajan tai tämän kanssa samaan konserniin kuuluvan yrityksen toiminta-alaan. Mikäli keksintö on syntynyt työ- tai virkasuhteen ulkopuolella, työnantaja on oikeutettu saamaan käyttöoikeuden keksintöön. Korkeakoulukeksintölaki. Laissa oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin (369/2006) säädetään, että korkeakoululla on oikeus ottaa itselleen sopimustutkimuksessa syntynyt patentoitavissa oleva keksintö. Korkeakoulu voi ottaa itselleen oikeudet sopimukseen perustuvassa avoimessa tutkimuksessa syntyneeseen keksintöön, jos keksijä ei ole kuuden kuukauden kuluessa keksintöilmoituksesta julkaissut keksintöä tai ilmoittanut halukkuuttaan itse hyödyntää keksintöään. Oikeuksien luovutuksesta on maksettava kohtuullinen korvaus.

Tekijänoikeuden osalta – sääntelyn kuitenkin edelleen puuttuessa – tilanne ei ole täysin selvä. Työssä, jossa työn tuloksena syntyy tekijänoikeudellisesti suojattuja teoksia, olisi aina syytä erikseen työsuhteen alkaessa tai sen aikana sopia tekijänoikeuksista. Tekijänoikeuden siirtymisestä voidaan aina vapaasti sopia lain sallimissa rajoissa.

Työoikeudelliselta kannalta katsottuna on syytä todeta tässä, että yleensä työn tulos kuuluu työsuhteen nojalla työnantajalle. Työlainsäädäntöön liittyen työsopimuslain mukaan työntekijän on toiminnassaan vältettävä kaikkea, mikä on ristiriidassa hänen asemassaan olevalta työntekijältä kohtuuden mukaan vaadittavan menettelyn kanssa (3 luku 1 §). Työntekijä ei myöskään saa tehdä toiselle sellaista työtä tai harjoittaa sellaista toimintaa (esim. omaan lukuunsa), joka huomioon ottaen työn luonne ja työntekijän asema ilmeisesti vahingoittaa hänen työnantajaansa työsuhteissa noudatettavan hyvän tavan vastaisena kilpailutekona (3 luku 3 § 1 mom). Liike- ja ammattisalaisuuksista on säädetty työsopimuslain 3 luvun 4 §:ssä. Työntekijä ei saa työsuhteen kestäessä käyttää hyödykseen tai ilmaista muille työnantajan ammatti- ja liikesalaisuuksia. Lisäksi saman luvun 5 §:ssä on vielä säädetty kilpailukieltosopimuksesta.

Lähtökohtana voidaan siis yleisesti pitää sitä, että kun muuta ei ole sovittu, siirtyvät työsuhteessa työtehtäviin liittyen tehdyn suunnitelman tekijänoikeudet työnantajalle yllä mainitussa laajuudessa. Varsinainen tekijä säilyttää toki oikeutensa tulla mainituksi suunnitelman tekijänä. On erittäin suositeltavaa sopia työsopimusta laadittaessa myös tekijänoikeuksista.

TEKIJÄOIKEUDEN
SIIRTYMISESTÄ
VOIDAAN AINA
VAPAASTI SOPIA
LAIN SALLIMISSA
RAJOISSA.

6 | Tekijänoikeudet ja laki julkisista hankinnoista

HANKINTALAIN
27 §:N MUKAAN
HANKINTAYKSIKKÖ
VOI VALITA SUORA-
HANKINNAN, JOS
TEKNISESTÄ,
TAITEELLISESTA TAI
YKSINOIKEUDEN
SUOJAAMISEEN
LIITTYVÄSTÄ SYYSTÄ
VAIN TIETTY
TOIMITTAJA
VOI TOTEUTTA
HANKINNAN.

Laki julkisista hankinnoista velvoittaa siinä määritellyt hankintayksiköt kilpailuttamaan tapauksesta riippuen tietyn kynnysarvon ylittävät hankinnat. Tämä koskee myös arkkitehtisuunnittelua, ja sivuaa enemmän tai vähemmän myös tekijänoikeuksia. Tarkemmin hankintalain säännöksiin menemättä tässä yhteydessä nostetaan esiin kaksi mahdollisuutta, jolloin hankintalain mukaan hankintayksikkö voi tehdä suoramankinnan, ts. tilata suunnittelupalvelun kilpailuttamatta sitä.

Hankintalain 27 §:n mukaan hankintayksikkö voi valita suoramankinnan, jos teknisestä, taiteellisesta tai yksinoikeuden suojaamiseen liittyvästä syystä vain tietty toimittaja voi toteuttaa hankinnan. Saman pykälän mukaan hankintayksikkö voi tehdä suoramankinnan, jos kyseessä on palveluhankinta, joka tehdään suunnittelukilpailun perusteella ja joka on suunnittelukilpailun sääntöjen mukaan tehtävä kilpailun voittajan kanssa, tai jos voittajia on useita, näistä jonkun kanssa; tällöin kaikki voittajat on kutsuttava osallistumaan neuvotteluihin.

Taiteellisesta syystä tehtyyn suoramankintaan ei juurikaan ole hankintalain esitöissä, oikeuskirjallisuudessa eikä oikeuskäytännössä otettu kantaa. Näin ollen jää vain arvailujen varaan, minkälaiset tilanteet voisivat tässä tulla kyseeseen. Yksi mahdollisuus voisi olla suunnittelijan tekijäoikeus suunnitelmiinsa. Tämän voitaisiin katsoa olevan sekä taiteellinen että yksinoikeuden suojaamiseen liittyvä syy. On huomattava, että lainkohta sanamuotonsa mukaan antaa hankintayksikölle mahdollisuuden valita suoramankinnan tietyissä tilanteissa, ei velvoita siihen.

Jälkimmäinen puolestaan liittyy suunnittelukilpailuihin ja on paljon käytetty suoramankintamahdollisuus. Käytännössä tämä tarkoittaa normaalia arkkitehtuurikilpailun kulkua, jossa kilpailun järjestäjä tekee kilpailun voittajan kanssa sopimuksen kilpailun kohteen suunnittelusta ilman, että sitä enää kilpailun päättymisen jälkeen erikseen kilpailutettaisiin.

7 | Referenssit

REFERENSSIEN
KÄYTÖSTÄ
KANNATTAA SOPIA
TYÖNANTAJAN
JA TYÖNTEKIJÄN
KESKEN.

Suunniteltujen kohteiden käyttö referensseinä jälkikäteen lienee yksittäisistä tekijänoikeuksiin liittyvistä asioista eniten keskustelua herättänyt. Referenssikäyttö liittyy oleellisesti työsuhdetekijänoikeuteen ja myös yleisiin työsuhteen ehtoihin.

Suunnitelman käyttäminen referenssinä on tekijänoikeuden näkökulmasta erityisesti moraalisiin oikeuksiin kuuluva. Tekijänoikeuslain 3 §:n 1 momentin mukaan silloin, kun teos saatetaan yleisön saataviin, on tekijä ilmoitettava niin kuin hyvä tapa vaatii.

Lähtökohta ja alalla vallitseva tapa on se, että työntekijä saamaansa palkkaa vastaan luovuttaa taloudelliset tekijänoikeutensa työnantajalle. Työsopimuslain mukaan työsuhteen velvoitteisiin kuuluu lojaalisuusveloite työnantajaa kohtaan.

Lähtökohtaisesti oikeus käyttää hankkeita referensseinä on tekijällä. Kuitenkin kun hanke on toimiston tekemä, on tämän oikeuden katsottava ensisijaisesti olevan toimistolla. Mikään ei estä työntekijän ja toimiston välistä sopimista siitä, että kumpikin käyttävät samaa hanketta referenssinään. Tällöin tulee kuitenkin huomioida se, että esimerkiksi toimistosta lähteneen, oman yrityksensä perustaneen henkilön tulisi käyttäessään entisen työnantajansa kohdetta referenssinä ilmoittaa ensisijaisesti toimisto tekijänä ja lisäksi esimerkiksi oma asemansa kohteen suunnittelussa (pääsuunnittelija/projektiarkkitehti jne..).

Ohjenuorana lienee järkevää pitää sitä, että kukaan ei liioittele omiaan eikä toisaalta väheksy toisen tekemisiä. Jos samaan hankkeeseen on osallistunut esimerkiksi enemmän kuin yksi suunnittelija / suunnittelutoimisto, tulisi hanketta referenssinä käytettäessä ilmoittaa, mihin suunnitteluvaiheeseen oma työ on liittynyt tai kuinka laajasta toimeksiannosta on ollut kyse. Toisen työn ottaminen omiin nimiin loukkaa oikean tekijän oikeuksia ja voidaan helposti katsoa esimerkiksi harhaanjohtavaksi markkinoinniksi.

Tässä yhteydessä on syytä ottaa esille laki sopimattomasta menettelystä liiketoiminnassa (1061/1978), jossa säädetään seuraavasti:

Lain 1 ja 2 § alla:

1 § Elinkeinotoiminnassa ei saa käyttää hyvän liiketavan vastaista tai muutoin toisen elinkeinonharjoittajan kannalta sopimatonta menettelyä.

Markkinoinnista on käytävä selkeästi ilmi sen kaupallinen tarkoitus sekä se, kenen lukuun markkinointi toteutetaan. (5.6.2002/461)

2 § Elinkeinotoiminnassa ei saa käyttää totuudenvastaista tai harhaanjohtavaa ilmaisua, joka koskee omaa tai toisen elinkeinotoimintaa ja on omiaan vaikuttamaan hyödykkeen kysyntään tai tarjontaan taikka vahingoittamaan toisen elinkeinotoimintaa.

Elinkeinotoiminnassa ei saa käyttää asiaan kuulumattomia seikkoja sisältävää eikä esitystavaltaan tai muodoltaan sopimatonta ilmaisua, joka on omiaan vahingoittamaan toisen elinkeinotoimintaa.

Referenssien käytössä tulee siis olla tarkkana paitsi tekijänoikeuslain, myös muun lainsäädännön nojalla. Esimerkiksi myös kuluttajansuojalaissa kielletään harhaanjohtava markkinointi.

7.1 ARKKITEHTUURIKILPAILUMENESTYS REFERENSSINÄ

Jonkin verran keskustelua on herättänyt kysymys siitä, miten kilpailuehdotuksia tulisi käyttää referensseinä. Tilanne voi olla esimerkiksi se, että toimisto on osallistunut arkkitehtuurikilpailuun, ja menestynyt siinä. Osa toimiston henkilökunnasta on ilmoitettu tekijöinä, mutta itse ehdotus ja sen tekijänoikeudet ovat toimiston, ts. yrityksen. Tämän jälkeen joku työryhmän jäsenistä esimerkiksi irtisanoutuu ja perustaa oman yrityksen tai siirtyy toisen palvelukseen.

Tällaisissa tilanteissa on toki selvää se, että kilpailuehdotuksen tekijäksi ilmoitettu henkilö on yksi tekijöistä, mutta samalla on selvää se, että kilpailuehdotuksen jättänyt toimisto on sen taloudellisten tekijänoikeuden haltija. Tekijäryhmän jäsenellä on siis lähinnä isysoikeus, eli oikeus tulla mainituksi yhtenä tekijöistä. Jos tämä ryhmän jäsen haluaa käyttää kilpailuehdotusta jollain tapaa omassa toiminnassaan referenssinä, tulisi hänen selkeästi ja todenmukaisesti ilmoittaa, missä asemassa hän on ehdotuksen laadintaan osallistunut ja että ehdotus on tehty toisen työnantajan lukuun. Lisäksi tulisi pyytää suostumus tekijänoikeuden haltijaksi ilmoitetulta toimistolta referenssikäyttöön. Tästäkin asiasta kannattaa mahdollisuuksien mukaan sopia etukäteen.

TÄSTÄKIN ASIASTA
KANNATTAA
MAHDOLLISUUKSIEN
MUKAAN SOPIA
ETUKÄTEEN.

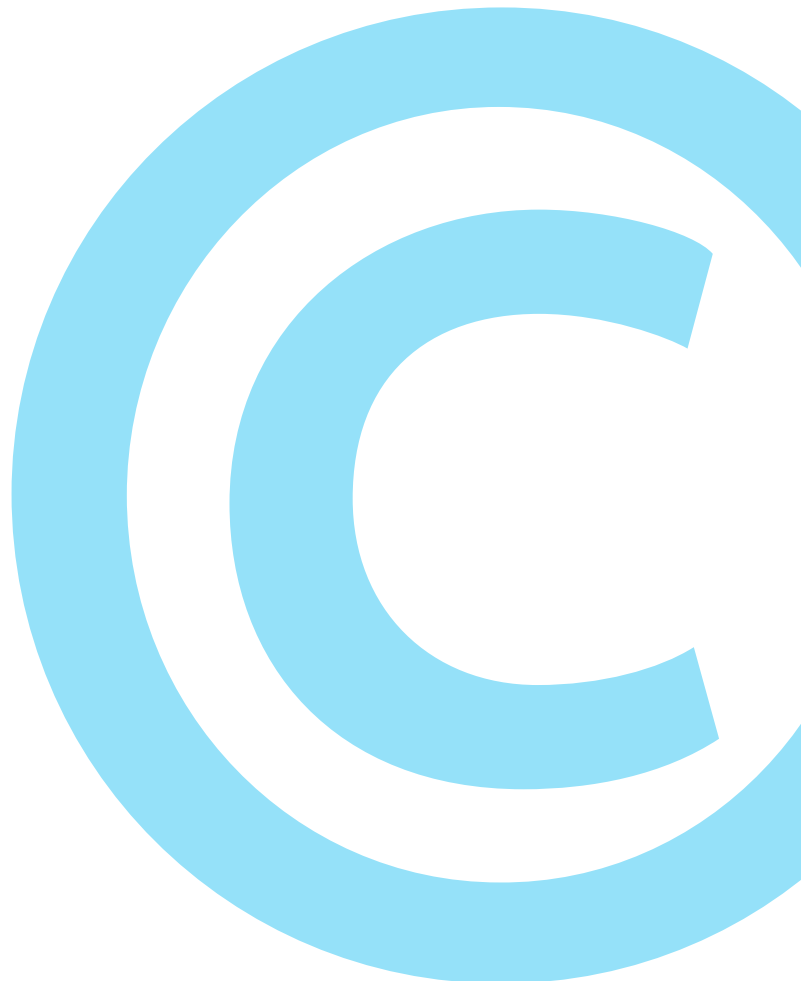
SUOSITELTAVAA
OLISI, ETTÄ KUN
TIETOMALLI
LUOVUTETAAN
JONKIN OSAPUOLEN
KÄYTTÖÖN,
LUOVUTETAAN
VAIN RAJATTU
KÄYTTÖOIKEUS
SIIHEN.

Tietomalleihin liittyvät oikeudet ovat viime aikoina tulleet koko ajan ajankohtaisemmiksi. Tietomallien käyttö lisääntyy koko ajan ja samalla itse malleja kehitetään entistä enemmän tietoa sisältäviksi ja monimutkaisempiin toimintoihin kykeneviksi. Tämä on syytä huomioida sekä yleisesti, että varsinkin silloin kun tietomalli luovutetaan. Se saattaa sisältää suuren määrän ensinnäkin tietomallin tekijälle itselleen liiketaloudellisesti arvokasta tietoa, mutta myös tekijänoikeudellisesti merkityksellistä aineistoa.

Tietomallin luovutuksen – tai oikeammin käyttöluvan antamisen – yhteydessä tulisi aina sopia, miten sen siihen liittyvien tekijänoikeuksien halutaan jakautuvan. Suositeltavaa olisi, että kun tietomalli luovutetaan jonkin osapuolen käyttöön, luovutetaan vain rajattu käyttöoikeus siihen.

Eryityisesti tietomallin ollessa kyseessä tulisi kiinnittää huomiota siihen, että tietomalli saattaa sisältää komponentteja, joihin tekijänoikeudet ovat suunnittelijaan ja tilaajaan nähden kolmannella taholla. Näin voi olla esimerkiksi, kun kyse on kaupallisilta toimijoilta ostetuista tai muiden suunnittelijoiden luomista objekteista. Tietomallin tekijänoikeuden kokonaisluovutus suunnittelijalta tilaajalle ei siis läheskään aina ole yksinkertaista, eikä välttämättä edes mahdollista ilman muiden asiaan liittyvien tahojen myötävaikutusta.

Tässä yhteydessä ei ole kuitenkaan mahdollista kattavasti käsitellä tietomalleihin liittyviä tekijänoikeuskysymyksiä.

9 | Muunteluoikeus ja jatkosuunnittelu

TEKIJÄNOIKEUSLAIN
25 E § KUITENKIN
RAJOITTAÄ – JOPA
HYVIN VOIMAKKAASTI
– RAKENNUKSEN
SUUNNITTELIJAN
TEKIJÄNOIKEUTTA.

Tekijänoikeus tuottaa lähtökohtaisesti haltijalleen yksinoikeuden määrätä teoksestaan, sen julkistamisesta yleisölle, levittämisestä, kopioinnista sekä myös muuntelusta. Näin ollen oikeus muuttaa esimerkiksi rakennuksen piirustuksia on lähtökohtaisesti vain piirustusten tekijällä, jollei muuta ole sovittu.

Tekijänoikeuslain 25 e § kuitenkin rajoittaa – jopa hyvin voimakkaasti – rakennuksen suunnittelijan tekijänoikeutta. Lainkohdan mukaan omistaja saa tekijän luvattakin muuttaa rakennusta, jos teknilliset tai tarkoituksenmukaisuussyyt sitä vaativat.

Kyseessä on tekijänoikeuslain rajoitussäännöksiin lukeutuva lainkohta, ja sitä tulisi tulkita supistavasti, ei missään nimessä laajentavasti. Teknillisten ja tarkoituksenmukaisuussyiden tulee olla objektiivisesti arvioiden tarpeellisia. Asiaa on jouduttu pohtimaan oikeuskäytännössä varsin vähän, mistä johtuen on vaikea eritellä, mitkä olisivat konkreettisia tilanteita, joissa mainitunlainen rakennuksen muuttaminen olisi sallittua. Esimerkkeinä voidaan mainita asuinkerrostalon parvekkeiden lasitus, mahdollisesti ohikulkijoiden turvallisuuden vaarantavan julkisivumateriaalin vaihto toiseen ja näitä vastaavat tilanteet.

On tilanteita, jolloin suunnittelija vaihtuu kesken hankkeen. Tällöin tulisi kaikkien osapuolten varmistua siitä, että aiempien suunnitelmien tekijänoikeuden haltijaa ei loukata. Alla ote Arkkitehtitoimistojen Liitto ATL ry:n eettisistä säännöistä:

5. Velvoitteet toisille suunnittelu- ja konsulttitoimistoille
ATL:n jäsenoimiston tulee:

5.5 Kunnioittaa toisen arkkitehdin tekijänoikeutta.

”Jos arkkitehdilta pyydetään tarjousta toisen arkkitehdin aikaisemmin suunnittelemaasta kohteesta tai oleellista muutosta tai laajennusta toteutettuun suunnitelmaan, hänen tulee välittömästi ilmoittaa tälle asiasta.

Tehtävän saa ottaa vastaan edellyttäen, että toimeksianto ei ole ristiriidassa tekijänoikeuslain kanssa, eikä aikaisemmassa toimeksiannossa ei ole toimeksiantajan menettelystä johtuvia epäselvyyksiä. Epäselvissä tapauksissa tai jos tehtävää aikaisemmin hoitanut arkkitehti sitä vaatii, ATL:n jäsenoimiston, jolle tehtävää tarjotaan, tulee järjestää katselmus kohdetta aikaisemmin hoitaneen arkkitehdin ja toimeksiantajan kanssa. Katselmukseen tulee jommankumman arkkitehdin sitä vaatiessa pyytää liiton edustaja.”

Ja vastaavasti SAFA:n arkkitehdin ammattieettisistä periaatteista:

”15 § Arkkitehdin tulee toiminnassaan kunnioittaa tekijänoikeuksia ja edistää niiden toteutumista.”

Erilaisissa hankkeissa ja erilaisten sopimusten ja sopimuskomppanien kanssa tekemisissä ollessaan suunnittelijan tulisi aina pitää mielessä yllämainitut periaatteet.

10 | Mistä kannattaisi sopia ennakolta?

Kaikesta.

Tai ainakin suurimmasta osasta.

Ennakolta sopiminen on paitsi järkevää, myös kustannustehokkaampaa kuin asian puinti jälkikäteen. Arkkitehtitoiminnassa syntyy monessa vaiheessa tekijänoikeudellisesti merkityksellistä materiaalia, ja suunnilleen yhtä monessa vaiheessa on syytä sopia ainakin jollain tasolla myös tekijänoikeuksista.

Helposti tunnistettavia sopimista edellyttäviä tilanteita ovat ainakin

- 1) työsuhteessa sopimus tekijänoikeuden siirtymisestä työntekijältä työnantajalle
- 2) kilpailutyössä tekijöiden kesken sopimus siitä, kenellä tai keillä kaikilla yhteisesti tekijänoikeus kilpailuehdotukseen on
- 3) tilaajan ja suunnittelijan välinen sopimus, kun suunnitelmat luovutetaan tilaajan käyttöön
- 4) projektipankkien käyttöönoton myötä tulisi sopia tarkkaan siitä, miten projektipankkiin luovutettavaa aineistoa käytetään ja erityisesti ketkä sitä käyttävät ja mihin tarkoitukseen
- 5) pääkonsultti – alikonsulttisuhteessa, kenelle kuuluvat tilaajalle luovutetun suunnitelman tai sen osien tekijänoikeudet
- 6) suunnittelutoimiston osakkaiden kesken, miten toimiston nimissä tehtyjen suunnitelmien tekijänoikeuksien käy, jos joku/jotkut osakkaista lähtevät yrityksestä, yritys puretaan kokonaan tai muussa vastaavassa tilanteessa.

SOPIMISEN
OHELLA OLISI
SUOSITELTAVAA, ETTÄ
ERI RAKENNUSTEN JA
MAHDOLLISESTI NIIHIN
LIITTYVIEN MUIDEN
MATERIAALIEN,
KUTEN VALOKUVIEN,
TEKIJÄNOIKEUKSIA
HALLINNOITAIISIIN
JOLLAIN TAVALLA.

Sopimisen ohella olisi suositeltavaa, että eri rakennusten ja mahdollisesti niihin liittyvien muiden materiaalien, kuten valokuvien, tekijänoikeuksia hallinnoitaisiin jollain tavalla. Helpoin tapa olisi esimerkiksi yksinkertaisesti pitää kirjaa siitä, kuka tai ketkä ovat alkuperäiset tekijät ja jos tekijänoikeuden jokin osa on luovutettu, kirjata tämä tieto myös ylös. Mainitut tiedot voivat selvitä myöhemminkin, mutta jos niitä ei ole nimenomaan tekijänoikeuksien dokumentoinnin tarkoituksessa kirjattu yhteen paikkaan, voi selvittämiseen kulua yllättävänkin paljon työtunteja.

11 | Entä jos tekijänoikeutta loukataan?

Tekijänoikeuslaissa ja rikoslaissa säädetään seuraamuksista siinä tapauksessa, että tekijänoikeutta on loukattu. Rikoslain 49 luvussa on säädetty eräiden aineettomien oikeuksien loukkaamisesta. Luvun 1 § koskee tekijänoikeutta. Sen mukaan,

”Joka ansiotarkoituksessa tekijänoikeuslain (404/1961) säännösten vastaisesti ja siten, että teko on omiaan aiheuttamaan huomattavaa haittaa tai vahinkoa loukatun oikeuden haltijalle, loukkaa toisen oikeutta

- 1) kirjalliseen tai taiteelliseen teokseen,
- 2) kirjallisen tai taiteellisen teoksen taikka kansanperinteen esitykseen,
- 3) äänilevyyn tai muuhun laitteeseen, jolle on tallennettu ääntä,
- 4) filmiin tai muuhun laitteeseen, jolle on tallennettu liikkuvaa kuvaa,
- 5) radio- tai televisiolähetykseen,
- 6) luetteloon, taulukkoon, ohjelmaan tai muuhun sellaiseen tekijänoikeuslaissa tarkoitettuun työhön, jossa on yhdisteltynä suuri määrä tietoja, tai tietokantaan, jonka sisällön kerääminen, varmistaminen tai esittäminen on edellyttänyt huomattavaa panostusta, taikka

7) valokuvaan,

on tuomittava tekijänoikeusrikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Tekijänoikeusrikoksesta tuomitaan myös se, joka ansiotarkoituksessa ja siten, että teko on omiaan aiheuttamaan huomattavaa haittaa tai vahinkoa loukatun oikeuden haltijalle, tuo maahan yleisölle levitettäväksi tai Suomen alueelle edelleen kolmanteen maahan kuljetettavaksi ulkomailla valmistetun tai jäljennetyn 1 momentissa tarkoitettun teoksen tai valokuvan kappaleen taikka äänilevyn, filmin tai muun laitteen, jolle on tallennettu ääntä tai liikkuvaa kuvaa, taikka luettelon, taulukon, ohjelman tai muun sellaisen työn, jossa on yhdisteltynä suuri määrä tietoja, taikka tietokannan, jonka sisällön kerääminen, varmistaminen tai esittäminen on edellyttänyt huomattavaa panostusta, ja jonka hän tietää valmistetuksi tai jäljennetyksi sellaisissa olosuhteissa, että valmistaminen tai jäljentäminen Suomessa tehtynä olisi ollut rangaistavaa 1 momentin tai tekijänoikeuslain 56 a §:n mukaan.

Tekijänoikeusrikoksesta tuomitaan myös se, joka tietoverkossa tai tietojärjestelmän avulla loukkaa toisen oikeutta 1 momentissa mainittuihin suojan kohteisiin siten, että teko on omiaan aiheuttamaan huomattavaa haittaa tai vahinkoa loukatun oikeuden haltijalle.

Lisäksi tekijänoikeuslain 56 §:ssä on viitattu yllä olevaan rikoslain kohtaan, ja 56 a §:ssä säädetty tekijänoikeusrikkomuksesta. Tekijänoikeuslain 56 a §:n mukaan,

”Joka

- 1) tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta valmistaa teoksesta kappaleen tai saattaa teoksen yleisön saataviin tämän lain säännösten vastaisesti tai rikkoo 3 §:n säännöksiä moraalisisista oikeuksista,
- 2) muuten rikkoo sellaista tämän lain säännöstä, jolla suojataan tekijänoikeutta, taikka toimii vastoin 41 §:n 2 momentin nojalla annettua määräystä, 51 tai 52 §:n säännöstä taikka 53 §:n 1 momentissa tai 54 b §:n 1 momentissa tarkoitettua kieltoa, taikka
- 3) tuo maahan tai Suomen alueelle edelleen kolmanteen maahan kuljetettavaksi teoksen kappaleita, joiden hän tietää tai joita hänellä on perusteltua syytä epäillä

valmistetuiksi ulkomailla sellaisissa olosuhteissa, että valmistaminen Suomessa olisi ollut rangaistavaa tämän lain mukaan, on tuomittava, jollei teko ole rangaistava rikoslain 49 luvun 1 §:ssä tarkoitettuna tekijänoikeusrikoksena, tekijänoikeusrikkomuksesta sakkoon.

Tekijänoikeusrikkomuksena ei pidetä muutaman kappaleen valmistamista yksityistä käyttöä varten sellaisesta tietokoneella luettavassa muodossa olevasta tietokoneohjelmasta tai tietokannasta, joka on julkaistu taikka jonka kappaleita on tekijän tai tietokannan valmistajan suostumuksella myyty tai muutoin pysyvästi luovutettu, taikka teoksesta 11 §:n 5 momentin vastaisesti.

Tekijänoikeuslain 57 §:ssä säädetään loukkauksen johdosta maksettavasta hyvityksestä ja korvauksesta:

Joka vastoin tätä lakia tai 41 §:n 2 momentin nojalla annettua määräystä käyttää teosta taikka tuo maahan tai Suomen alueelle edelleen kolmanteen maahan kuljetettavaksi teoksen kappaleen, on velvollinen suorittamaan tekijälle kohtuullisen hyvityksen. Vastoin lakia tapahtuvasta teoksen kappaleen valmistamisesta yksityistä käyttöä varten on hyvitysvelvollisuus vain siinä tapauksessa, että kappaleen valmistaja on tiennyt tai hänen olisi pitänyt tietää, että kopioitava aineisto on saatettu yleisön saataviin vastoin tätä lakia.

Jos teosta käytetään tahallisesti tai tuottamuksesta, hyvityksen lisäksi on suoritettava korvaus kaikesta muustakin menetyksestä, myös kärsimyksestä ja muusta haitasta.

Joka muutoin kuin teosta käyttämällä syyllistyy rikoslain 49 luvun 1, 3 tai 5 §:n taikka tämän lain 56 a §:n, 56 e §:n 1 kohdan tai 56 f §:n mukaan rangaistavaan tekoon, on velvollinen suorittamaan tekijälle korvauksen rikoksesta aiheutuneesta menetyksestä, kärsimyksestä ja muusta haitasta.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettu korvauksesta on lisäksi voimassa, mitä vahingonkorvauslaissa (412/1974) säädetään.

TEKIJÄNOIKEUDEN
MAHDOLLISEN
LOUKKAAMISEN
HUOMAAMINEN
JÄÄ KÄYTÄNNÖSSÄ
TEKIJÄNOIKEUDEN
HALTIJAN ITSENSÄ
VASTUULLE.

Tekijänoikeuden mahdollisen loukkaamisen huomaaminen jää käytännössä tekijänoikeuden haltijan itsensä vastuulle. Ja varsinkin mahdollinen reagointi loukkaamiseen on tekijänoikeuden haltijan asia. Tämä johtuu siitä, että tekijänoikeuden ja yleisemminkin immateriaalioikeuksien loukkaamiset ovat rikosoikeudellisessa mielessä asianomistajarikoksia, eli virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä asiassa ilman asianomistajan – oikeudenhaltijan – ilmoitusta ja pyyntöä, ellei erittäin tärkeä yleinen etu vaadi syytteen nostamista.

Tässä yhteydessä ei ole mahdollista eikä tarkoituksenmukaista mennä kovinkaan syvälle immateriaalioikeuksien loukkausten rikosoikeudellisiin tai taloudellisiin seuraamuksiin. Vakavissa tapauksissa rikosoikeudellinen seuraamus voi olla joko sakko tai äärimmillään vankeutta. Kuten yllä rikoslain 49 luvun 1 §:ssä on säädetty, rikosoikeudellinen seuraamus edellyttää sekä loukkaajan ansiotarkoitusta että huomattavaa haittaa tai vahinkoa loukatun oikeuden haltijalle. Kuten sanomalehdistäkin on luettavissa, nykyään tähän kategoriaan menevät lähinnä musiikin ja elokuvien suurissa määrin jakaminen internetin kautta.

Taloudellisia seuraamuksia tekijänoikeuden loukkaamisen kyseessä ollessa ovat tekijänoikeuslain 57 §:n mukaan lähinnä hyvitys ja korvaus (vahingonkorvaus). Lainkohdan mukaan se, joka käyttää teosta vastoin lakia, on velvollinen suorittamaan tekijälle tai oikeudenhaltijalle hyvityksen. Hyvityksen on oltava kohtuullinen. Hyvityksen perusteena on luvaton käyttö, eikä tahallisuutta tai edes tuottamusta edellytetä. Jos luvaton käyttö on tahallista tai tuottamuksellista, on saman lainkohdan mukaan hyvityksen lisäksi suoritettava korvaus kaikesta muustakin menetyksestä, myös kärsimyksestä ja muusta haitasta. Näin ollen hyvityksen lisäksi maksettava vahingonkorvaus siis edellyttää tahallisuutta tai tuottamuksellisuutta.

Tekijänoikeuden loukkaus ja sen johdosta mahdollisesti vaadittava hyvitys ja korvaus eivät usein ole juridisesti kovinkaan yksinkertaisia asioita. Onkin suositeltavaa, että tilanteessa, jossa oikeudenhaltija epäilee oikeuttaan loukatun, asiaa pohditaan tekijänoikeuksiin erikoistuneen lakimiehen kanssa. Tässä vaiheessa luonnollisesti tulee arvioitavaksi myös se, onko asiaan ylipäätään järkevää reagoida ja millä tavalla – miten asiaa tulisi kokonaisuutena lähestyä ja onko se taloudellisesti mielekästä. Arvioita hyvityksen ja korvauksen määristä eri tilanteissa on hyvin vaikea esittää.

12 | Tekijänoikeudellista sanastoa

AIHE

Tekijänoikeuslain mukaan aihe ei saa suojaa. Tekijänoikeudellinen suoja on muodon suoja, eikä siten suojaa itse aiheita. Kuka tahansa saa kirjoittaa kirjan jatkosodassa taistelevasta konekivääri-komppaniasta, mutta ei kopioida Linnan tekstiä tai Linnan kirjan tapahtumia tai hahmoja sellaisenaan omaan teokseensa.

ASIANOMISTAJA

Tekijänoikeusrikoksissa ja -rikkomuksissa asianomistajana voi yleensä olla vain tekijänoikeuden haltija itse. Vakavimpia tekijänoikeuden loukkauksia lukuun ottamatta ei yleinen syyttäjä voi ilman asianomistajan pyyntöä ottaa asiaa ajettavakseen.

COPYRIGHT

Tekijänoikeuden englanninkielinen termi. Vastoin ehkä yleistäkin käsitystä copyright- tai ©-merkintä eivät suomalaisessa ja eurooppalaisessa tekijänoikeusmaailmassa sellaisenaan luo suojaa sellaiselle aineistolle, joka ei ylitä teostasoa. Merkinnällä on kuitenkin tietysti informatiivinen merkitys siinä mielessä, että tekijänoikeuden haltija on näkyvästi yksilöity.

HANKESELVITYS/HANKESUUNNITELMA

Hankeselvitys on tekijänoikeussuojan kannalta kirjallinen teos. Hankeselvitys sisältää lähinnä tekstiä ja mahdollisesti taulukoita tms. graafeja.

Hankesuunnitelmaan puolestaan voi usein sisältyä luonnos- tms. suunnittelumateriaalia, jota voidaan pitää kuvataiteenkin teoksiin lukeutuvana kirjallisen teoksen lisäksi, miksei rakennuspiirustuksena rakennustaiteen teoksen osanakin.

HYVITYS

Tekijänoikeuslain 57 §:n mukaan se, joka käyttää teosta oikeudetta, on velvollinen suorittamaan tekijälle tai oikeudenhaltijalle hyvityksen. Hyvityksen on oltava kohtuullinen. Hyvityksen perusteena on luvaton käyttö, eikä tahallisuutta tai edes tuottamusta edellytetä. Jos luvaton käyttö on tahallista tai tuottamuksellista, on saman lainkohdan mukaan hyvityksen lisäksi suoritettava korvaus kaikesta muustakin menetyksestä, myös kärsimyksestä ja muusta haitasta. Ks. Korvaus, Vahingonkorvaus.

IDEA

Idea ei saa tekijänoikeudellista suojaa. Tekijänoikeudellinen suoja on ilmaisumuodon suoja. Idea kärjellään seisovasta pyramidista ei ole suojattu, mutta suunnitelma, rakennuspiirustus – ylittäessään teoskynnyksen – puolestaan on. Myöskään aihe, periaate tai tieto ei saa tekijänoikeudellista suojaa.

IMMATERIAALIOIKEUS

Tekijänoikeus on yksi immateriaalioikeuksiksi kutsutuista oikeuksista. Muita ovat esimerkiksi patenti-, hyödyllisyysmalli-, malli- ja tavaramerkkioikeus. Immateriaalioikeudet ovat yleistäen yksinoikeuksia, joilla suojataan luovaa työtä ja sen taloudellista hyödyntämistä tai esimerkiksi kaupallisia tuote- tai tunnusmerkkejä.

ISYYSOIKEUS

Isyysoikeus kuuluu tekijänoikeuslain mukaan tekijälle taloudellisten oikeuksien lisäksi kuuluviin moraalisiin oikeuksiin. Isyysoikeus yksinkertaisimmillaan tarkoittaa sitä, että tekijä on ilmoitettava teoksen käytön yhteydessä. Tekijänoikeuslain 3 §:n 1 mom mukaan ”Kun teoksesta valmistetaan kappale tai teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin, on tekijä ilmoitettava sillä tavoin kuin hyvä tapa vaatii.”

JULKAISEMINEN

Julkaiseminen ja julkistaminen tulee tekijänoikeuden ollessa kyseessä erottaa toisistaan. Julkaistuksi teos katsotaan, kun sen kappaleita tekijän suostumuksella on saatettu kauppaan tai muutoin levitetty yleisön keskuuteen (tekijänoikeuslaki 8 § 2 mom.). Julkaistu teos on aina myös julkistettu, mutta julkistettu teos ei automaattisesti tule julkaistuksi. Yksittäiset taideteokset tai rakennukset eivät tule julkaistuksi, koska niistä ei valmisteta jäljennöksiä yleisölle myytäväksi.

JULKISTAMINEN

Julkistamisella tarkoitetaan teoksen luvallista saattamista yleisön saataville (tekijänoikeuslaki 8 § 1 mom.). Rakennuksen ollessa kyseessä tämä tarkoittanee rakennuksen rakentamista. Suunnitelmien osalta julkistamisena voitaisiin pitää esimerkiksi jonkin merkittävän kohteen osalta kilpailunäyttelyä tai vastaavaa kilpailutöiden julkistamista.

KAIKKI OIKEUDET

Kun puhutaan ”kaikkien oikeuksien luovuttamisesta” tarkoitetaan tällä käytännössä taloudellisten oikeuksien kokonaisuuvutusta. Tekijä ei nimittäin pätevästi voi moraalisisista oikeuksistaan luopua. Kaikkien oikeuksien luovutus ei kuitenkaan pidä sisällään oikeutta muuttaa teosta eikä luovutettujen oikeuksien edelleenluovutus-oikeutta, ellei näistä ole erikseen sovittu (tekijänoikeuslaki 28 §).

KAPPALEEN VALMISTAMINEN

Tekijänoikeuslain 2 §:n mukaan ”Kappaleen valmistamisena pidetään sen valmistamista kokonaan tai osittain, suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi sekä millä keinolla ja missä muodossa tahansa. Kappaleen valmistamisena pidetään myös teoksen siirtämistä laitteeseen, jolla se voidaan toisintaa.”

Saman 2 §:n mukaan tekijänoikeus tuottaa – tietyin rajoituksin – ”yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna, käännöksenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen.”

Lyhyesti: tekijänoikeuden haltijalla on yksinoikeus määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita.

KERTAKORVAUS

Korvaus taloudellisten tekijänoikeuksien luovuttamisesta voidaan maksaa joko kertakorvauksena tai esimerkiksi rojaltna. Kertakorvaus voi olla korvaus joko oikeuksien kokonais- tai osittaisluovutuksesta tai esimerkiksi rajatun käyttöluvan myöntämisestä.

KIRJALLINEN TEOS

Tekijänoikeudellista suojaa saavat sekä kirjalliset että taiteelliset teokset. Arkkitehtisuunnitelma voi olla paitsi rakennustaiteen teos ollessaan valmiin rakennusteoksen kappale tai kirjallinen teos (selitävä piirustus). Kirjallisia teoksia ovat niin ikään esimerkiksi kaunokirjallisuuden teokset, kartat (selitävä piirustus), tietokoneohjelmat, sekä graafisesti ja plastillisesti muotoillut teokset.

KOKONAISLUOVUTUS

Tekijänoikeuden haltija voi luovuttaa kaikki taloudelliset oikeutensa kokonaisluovutuksena. Moraalisista oikeuksistaan hän ei voi luopua. Tekijänoikeudellisen kokonaisluovutuksen on siis katsottava tarkoittavan taloudellisten oikeuksien kokonaisluovutusta. Kokonaisluovutus tarkoittaa käytännössä samaa kuin kaikkien oikeuksien luovutus.

KOPIOINTI

Tekijänoikeuslain 2 §:n mukaan teoksen kopiointi on kappaleen valmistamista. Kappaleen valmistamiseen on tekijänoikeuden haltijalla yksinoikeus. Julkistettua kappaletta saa kuitenkin tekijänoikeuslain 12 §:n mukaan valmistaa muutaman kappaleen yksityiseen käyttöön. Saman lainkohdan mukaan rakennusta ei kuitenkaan saa valmistaa yksityiseen käyttöön.

KORVAUS

Jotta muu taho kuin tekijä voisi hyödyntää teosta, maksetaan tästä usein korvaus. Tekijänoikeuslaissa ei ole säännelty korvausten määriä, ja sopijapuolet ovatkin vapaita keskenään päättämään korvauksen suuruuden. Korvaus voi olla esimerkiksi kertakorvaus tai rojalti, ja tekijänoikeuden luovuttaminen voi myös olla vastikkeeton. Ks. myös Vahingonkorvaus.

KUNNIOITTAMISOIKEUS

Kunnioittamis- eli respektioikeus kuuluu tekijän moraalisiin oikeuksiin. Kunnioittamisoikeus sisältää ensinnäkin sen, että teosta ei saa muuttaa tekijän taiteellista arvoa tai omalaatuisuutta loukkaavalla tavalla. Teosta ei liioin saa saattaa yleisön saataviin tekijää loukkaavassa muodossa tai yhteydessä (tekijänoikeuslaki 3 §) Loukkaamista arvioidaan objektiivisin kriteerein, eikä tekijän henkilökohtainen loukkaantuminen yksin ole riittävä näyttö loukkaamisesta.

KÄYTTÖLUPA/LISENSSI

Tekijänoikeuden haltija voi myöntää jollekin taholle oikeuden käyttää teosta. Tämä käyttöoikeus perustuu usein lisenssisopimukseen, jossa on sovittu korvauksen lisäksi mm. siitä, onko kyseessä yksinoikeus teoksen käyttöön, onko lisenssi alueellisesti rajattu, milloin lisenssi ajallisesti päättyy jne.

LOUKKAUS

Suojatun teoksen luvaton käyttöä kutsutaan yleensä tekijänoikeuden loukkaamiseksi.

LUONNOS

Luonnossuunnitelmien tekijänoikeudellinen asema ei ole tällä täysin selvä sen suhteen, pidetäänkö niitä kuvataiteen, rakennustaiteen vai kirjallisina teoksina. Luonnoksen asema kuvataiteen teoksena olisi varmastikin selkein ja perustelluin. Kyseessä on hahmotelma rakennukseksi, jossa hyvin suuri osa varsinaisesta luovasta työstä rakennuksen suunnittelussa tehdään ja jossa omaperäisyys kokonaisuuden osalta on melko selvästi havaittavissa. Jos luonnossuunnitelmassa kuvattu rakennus rakennetaan, lienee luonnossuunnitelmaa tulkittava osana rakennustaiteellista teosta.

LUOVUTUS

Tekijänoikeuden haltija voi luovuttaa taloudelliset tekijänoikeutensa eteenpäin toiselle. Luovutus voi olla kokonaisluovutus tai osittaisluovutus. Luovuttaja voi niin ikään päättää, luovuttaako hän oikeutensa yksinoikeudella luovutuksensaajalle vai usealle eri taholle. Jos kyseessä on kokonaisluovutus, katsotaan tekijän luovuttaneen myös edelleenluovuttamisoikeuden, muussa tapauksessa tästä tulee erikseen sopia.

MORAALISET OIKEUDET

Tekijänoikeuslaissa on säädetty nimenomaisesti kahdesta moraalisiin oikeuksiin kuuluvasta oikeudesta, isyysoikeudesta ja respektioikeudesta (tekijänoikeuslaki 3 §). Myös mm. luoksepääsyoikeus sekä klassikkosuoja on katsottu kuuluviksi moraalisiin oikeuksiin.

Tekijänoikeuden haltija voi luovuttaa kaikki taloudelliset oikeutensa, mutta moraalisisista oikeuksista hän ei voi kokonaisuudessaan pätevästi sopimuksin luopua. ”Oikeudesta, joka tekijällä on tämän pykälän mukaan, hän voi sitovasti luopua vain mikäli kysymyksessä on laadultaan ja laajuudeltaan rajoitettu teoksen käyttäminen.” (tekijänoikeuslaki 3 §)

MUUTTAMINEN

Yksinoikeus teoksen muuttamiseen on tekijällä, ja muuttamisoikeus kuuluu lähtökohtaisesti taloudellisiin oikeuksiin (tekijänoikeuslaki 2 §). Taloudellisten tekijänoikeuksien luovutukseen ei kuulu oikeutta muuttaa teosta, ellei näin ole erikseen sovittu (tekijänoikeuslaki 28 §). Moraalisena oikeutena muuttamisoikeus näyttäytyy tekijänoikeuslain 3 §:n mukaisena: teosta ei saa muuttaa tekijän kirjallista tai taiteellista tahi omalaatuisuutta loukkaavalla tavalla. Rakennusta ja käyttöesineitä koskee kuitenkin lain 25 e §:n mukainen poikkeus, jonka mukaan omistaja saa tekijän luvatta muuttaa rakennusta tai käyttöesineitä, mikäli teknilliset tai tarkoituksenmukaisuussyyt sitä vaativat.

OIKEUDENHALTIJA

Tekijänoikeuden oikeudenhaltija on lähtökohtaisesti tekijä, jollei hän ole luovuttanut tekijänoikeuksiaan eteenpäin sopimuksin tai tekijänoikeus tekijän kuoleman johdosta joko normaalin perimyksen tai testamenttisaannon kautta ole siirtynyt. Tekijänoikeuden oikeudenhaltija voi olla joko henkilö tai yritys tai muu yhteisö, jolla voi olla oikeuksia ja velvollisuuksia.

OMAPERÄISYYS

Omaperäisyys on yksi tekijänoikeuden ja erityisesti teoskynnyksen arvioinnin olennaisia elementtejä. Riittävän omaperäisyyden katsotaan yleensä olevan olemassa silloin, jos kukaan toinen ei vastaa van teoksen luomiseen ryhtyessään olisi päätyntyn samanlaiseen ratkaisuun. Ymmärrettävästi näyttökysymykset saattavat olla hankalia.

OMISTUSOIKEUS

Teoskappaleen omistusoikeus tulee erottaa tekijänoikeudesta. Kuka tahansa voi esimerkiksi ostaa teoksen, oli se sitten kirja tai taulu tai jotain muuta. Tällöin kyse on teoskappaleen hankkimisesta ja sen omistamisesta. Kappaleen luovutukseen ei sisälly tekijänoikeuslain 27 §:n mukaan tekijänoikeuden luovutusta. Arkkitehtisuunnitelmien tilaaja saa usein omistusoikeuden sopimuksen mukaan luovutettuihin suunnitelmakappaleisiin, mutta tällöin ei tietenkään suunnitelmien tekijänoikeus siirry.

OSITTAISLUOVUTUS

Taloudelliset tekijänoikeudet voidaan luovuttaa joko kokonaan tai osittain. Tekijänoikeuden haltijalla on yksinoikeus määrätä tekijänoikeudestaan, mikä tarkoittaa sitä, että hän voi valita, luovuttaako oikeutensa kokonaisluovutuksena vai osittain, yhdelle tai usealle luovutuksensaajalle.

PIIRUSTUS

Rakennuspiirustus voi olla joko kirjallinen teos (selittävä piirustus) tai rakennustaiteen teos osana rakennusteosta. On myös esitetty, että rakennuspiirustus voisi nauttia itsenäistä suojaa rakennustaiteen teoksena

KKO:n ratkaisun 1988:4 mukaan rakennuspiirustukset voivat saada itsenäisesti tekijänoikeudellista suojaa kirjallisina teoksina (selittävä piirustus), vaikka rakennusta ei katsottaisikaan tekijänoikeudellisen teostason ylittäväksi ja siten rakennustaiteen teoksena suojaa saavaksi. Ks. myös esim. TN 2012:8, TN 2010:4, TN 2008:6, TN 2007:8.

RAKENNUS

Rakennus on teoskynnyksen ylittäessään rakennustaiteen teos (rakennusteos) ja siten tekijänoikeudellisesti suojattu.

Rakennuksia koskee kuitenkin pari poikkeusta tekijänoikeusjärjestelmässä. Ensinnäkin tekijänoikeuslain 25 e §:n mukaan omistaja saa tekijän luvatta muuttaa rakennusta tai käyttöesineitä, mikäli teknilliset tai tarkoituksenmukaisuussyyt sitä vaativat. Toiseksi lain 12 §:n mukaan rakennusteosta ei saa valmistaa kappaletta yksityiseen käyttöön.

RANGAISTUS

Tekijänoikeudella suojatun aineiston lainvastainen käyttö voi aiheuttaa rangaistusseuraamuksen. Tekijänoikeusrikos on säädetty rangaistavaksi rikoslain aineettomien oikeuksien loukkaamista koskevan 49 luvun 1 §:ssä, lievemmistä tekijänoikeusloukkauksista on puolestaan säädetty tekijänoikeuslain 7 luvussa.

REFERENSSIKÄYTTÖ

Tekijällä on yksinoikeus määrätä teoksesta. Näin ollen muulla kuin tekijällä ei ole oikeutta esitellä suunnitelmia ominaan. Referenssikäyttö liittyy oleellisesti työsuhdetekijänoikeuteen ja myös yleisiin työsuhteen ehtoihin. Kun suunnitelmat on tilaajalle tuottanut ja luovuttanut sopimuskomppanina suunnittelutoimisto, on perusteltua että tällä toimistolla on yksinoikeus määrätä kohteen referenssikäytöstä. Se, millä tavoin ja millaisissa eri rooleissa suunnittelijat toimiston sisällä ovat osallistuneet suunnittelutyöhön, määrittää heidän mahdollisuutensa tulla mainituksi tekijänä. Tämä on yksi monista asioista, joista on syytä sopia.

RESPEKTIOIKEUS

Ks. Kunnioittamisoikeus.

ROJALTI

Tekijänoikeuden haltijalle voidaan maksaa korvaus suojatun aineiston käytöstä esimerkiksi rojaltna. Rojaltni määräytyy yleensä tuotteen myynnin tai vastaavan, aineiston käytön määrään liittyvän kriiteerin perusteella. Rojaltnikorvaus on usein prosenttimääräinen.

SAMANKALTAISUUS(VERTAILU)

Epäillyn plagioinnin ja siten tekijänoikeuden loukkauksen johdosta voidaan joutua tekemään samankaltaisuusvertailu. Kuten muissakin yhteyksissä on todettu, ei aihe tai idea saa tekijänoikeudellista suojaa. Samankaltaisuusarvioinnissa tulee kiinnittää huomiota siihen, mistä havaitut samankaltaisuudet johtuvat, ja onko samankaltaisuus aikaisempaan teokseen verrattuna liian suuri. Arviointi on aina yksittäistapauksellista ja yleisiä ohjenuoria on hyvin hankala määrittää.

SOPIMUS (MUOTO)

Tekijänoikeuden luovutus perustuu usein sopimukseen. Sopimuksen muodosta ei ole vaatimuksia, eli luovutus tai siirtäminen ei ole sidottu esimerkiksi kirjalliseen määrämuotoon.

Suosittelavaa kuitenkin on, että tekijänoikeuden luovutusta tai siirtämistä koskeva sopimus tehtäisiin aina kirjallisesti. Kirjallinen sopimus on selkein ja luotettavin tapa ja esimerkiksi tulevassa riita- tai muussa sopimuksen tulkintaa edellyttävässä tilanteessa on kirjallinen sopimus näytön kannalta selvin.

SOPIMUSVAPAAUS

Suomen oikeusjärjestelmässä vallitsee sopimusvapaus. Näin on myös tekijänoikeusasioissa, osapuolilla on oikeus hyvinkin vapaasti muokata sopimuksen ehdot mieleisekseen.

SUOJA-AIKA

Yleinen tekijänoikeudellinen suoja-aika on 70 vuotta tekijän kuolemasta, yhteisteoksen osalta viimeisenä kuolleen tekijän kuolemasta. Tekijänoikeuden lähioikeuksien (mm. esittävä taiteilija, äänitai kuvatallenne, valokuva) osalta suoja-aika on pääsääntöisesti 50 vuotta tallenteen tai valokuvan valmistumisesta.

SUUNNITELMA

Arkkitehtisuunnitelma on hieman tapauksesta riippuen joko kuvataiteen teos, rakennusteoksen kappale tai kirjallinen teos.

TAIDETEOS

Tekijänoikeuslain 1 §:n mukaan tekijänoikeudellista suojaa saavat sekä kirjalliset että taiteelliset teokset. Teoskynnyksen ylittävät rakennukset ovat rakennustaiteen teoksia. Rakennuksen suunnitelmat ovat lähtökohtaisesti saman rakennustaiteen teoksen teoskappaleita, mutta voivat saada myös itsenäistä suojaa kirjallisina teoksina.

TALLENNE

Mikä tahansa väline, mihin aineisto siirretään siten, että se on toisinnettavissa, on tekijänoikeusjärjestelmässä tallenne.

TALOUDELLISET OIKEUDET

Tekijänoikeusjärjestelmässä tunnustetaan kahdenlaisia oikeuksia, taloudellisia ja moraalisia. Taloudelliset oikeudet pitävät sisällään tekijänoikeuslain 2 §:n mukaan – tietyin rajoituksin - yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna, käännöksenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen. Ks. moraaliset oikeudet, kaikkien oikeuksien luovutus.

TEKIJÄ

Tekijänoikeuslain mukaan se, joka on luonut teoksen on teoksen tekijä. Tekijänoikeuslain 1 §:n mukaan: ”Sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen, olkoonpa se kaunokirjallinen tahi selittävä kirjallinen tai suullinen esitys, sävellys- tai näyttämöteos, elokuvateos, valokuvateos tai muu kuvataiteen teos, rakennustaiteen, taidekäsityön tai taideteollisuuden tuote taikka ilmetköönpä se muulla tavalla.”

Tekijänoikeuslain 7 §:n mukaan tekijänä pidetään – jolle toisin näytetä olevan – sitä, jonka nimi taikka yleisesti tunnettu salanimi tai nimimerkki yleisen (alalla vallitsevan) tavan mukaan pannaan teoksen kappaleeseen tai ilmaistaan saatettaessa teos yleisön saataviin. Suomen lainsäädännön mukaan tekijä on aina ihminen, ja yrityksillä ja yhteisöillä voi näin ollen olla vain niille siirtyneitä oikeuksia. Ks. Työsuhdetekijänoikeus, Yhteisteos.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTO

Tekijänoikeusneuvoston tehtävänä on avustaa opetus- ja kulttuuriministeriötä tekijänoikeutta koskevien asioiden käsittelyssä sekä antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Neuvostosta on säädetty tekijänoikeuslaissa ja asetuksessa. Neuvostossa ovat edustettuina keskeiset tekijänoikeuslaissa säädettyjen oikeuksien haltijat ja suojakohteiden käyttäjät.

Tekijänoikeusneuvosto antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Jos lausuntopyynnössä on kyse muiden oikeudenalojen tulkinnasta tai kyse on sopimusriidasta eikä tekijänoikeuslain tulkinnasta, tekijänoikeusneuvosto ei näiltä osin anna lausuntoa. Asia käsitellään osapuolten esittämien tietojen perusteella, jolloin tekijänoikeusneuvosto ei normaalisti itse hanki näyttöä asiassa. Lausunnot ovat suosituksen luonteisia. Ne eivät oikeudellisesti sido tuomioistuinta eivätkä lausunnon pyytäjää tai tämän vastapuolta.

Tekijänoikeusneuvostolta voi pyytää lausuntoa kuka tahansa, esimerkiksi yksityishenkilöt, yritykset, yhteisöt, poliisi, hallintoviranomaiset ja tuomioistuimet. Lausunnon pyytäminen ei edellytä henkilökohtaisen intressin olemassaoloa.

TEOS

Teos on tärkeimpiä tekijänoikeudellisia käsitteitä. Vain teokseen voi kohdistua tekijänoikeudellisia oikeuksia. Teoksen tulee olla itsenäinen ja omaperäinen luovan työn tulos. Tämä onkin oikeastaan ainoa edellytys tekijänoikeudellisen suojan syntymiselle, ja esimerkiksi tekijänoikeuslaissa ei ole määritelty teosta.

TEOSLAJI

Tekijänoikeuslain 1 §:ssä on listattu luettelo teoslajeista. Luettelo ei ole tyhjentävä, ja teos voi ilmetä muullakin tavalla. Tekijänoikeuslain 1 §:n mukaan ”Sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen, olkoonpa se kaunokirjallinen tahi selittävä kirjallinen tai suullinen esitys, sävellys- tai näyttämöteos, elokuvateos, valokuvateos tai muu kuvataiteen teos, rakennustaitteen, taidekäsityön tai taideteollisuuden tuote taikka ilmetköön se muulla tavalla.”

TEOSKYNNYKSEN/TEOSTASON

Kirjallisen ja taiteellisen luomuksen tulee ylittää teoskynnys, jotta se katsotaan teokseksi ja voi siten olla tekijänoikeudella suojattu. Teoskynnyksen ylittymisen arvioinnissa olennaista on omaperäisyysarviointi. Vastoin ehkä yleistäkin harhakäsitystä kirjallisella tai taiteellisella ”laadulla” ei ole merkitystä teoskynnyksen ylittymisen arvioinnissa.

Arviointi on aina yksittäistapauksellista, eikä laissa ole mitään sääntöjä teostason arvioimiseksi. Oikeuskäytännöstä ja tekijänoikeusneuvoston lausunnoista on haettavissa jonkinlaista ohjenuoraa asiaan. Kärjistettynä ja yleistettynä voisi sanoa niin, että kirjallisten teosten osalta teoskynnys on yleensä melko alhainen, kun taas esimerkiksi käyttötaiteen (teollinen muotoilu) ja rakennustaitteen suhteen teoskynnys on melko korkea.

TIETOKANTA

Tietokannan erityispiirteistä tekijänoikeusjärjestelmässä säädetään monessa tekijänoikeuslain kohdassa. Tietokantaa koskeva erityissääntely on hyvin pitkälle yhtenevä tietokoneohjelmaa koskevan sääntelyn kanssa.

TIETOKONEOHJELMA

Ylittäessään teostason tietokoneohjelma saa tekijänoikeuslain mukaista suojaa kirjallisena teoksena. Erotuksena monista muista tekijänoikeudella suojatuista teoksista tietokoneohjelmasta ei saa lain 12 §:n mukaan valmistaa kappaletta (=kopioida) yksityistä käyttöä varten.

TIETOMALLI

Tietomalleja käytetään enenevässä määrin rakennusten suunnittelussa. Tietomallin tekijänoikeudellinen suoja on puhuttanut paljon. Lähtökohtana on pidettävä sitä, että tietomalli saa tekijänoikeudellista suojaa, epäselvää on toistaiseksi, onko tietomalli osa rakennusteosta vai (myös) itsenäisesti suojattu tietokoneohjelmana. Tietomallin ollessa kyseessä tulee arvioitavaksi myös se, mihin osiin mallia kullakin on tekijänoikeus. Jos mallissa käytetään kaupallisten toimijoiden objekteja tms. on oletettavaa että näihin suunnittelijalla on ainoastaan käyttöoikeus, ei tekijänoikeutta laajemmin. Eikä näin ollen välttämättä oikeutta luovuttaa eteenpäin tätä materiaalia, eikä myöskään mallia kokonaisuudessaan.

TYyli

Tyyli ei lähtökohtaisesti saa tekijänoikeudellista suojaa. Tyylin ei katsota olevan sellainen osa teosta, joka voisi saada suojaa.

TYÖSUHDETEKIJÄNOIKEUS

Työsuhdetekijänoikeudesta ei ole tekijänoikeuslaissa säädetty kuin tietokoneohjelmien ja tietokantojen osalta. Maassamme vallitsevan käytännön mukaan on kuitenkin yleensä katsottu, että kun työntekijän työn luonteeseen kuuluu mm. luova työ ja teosten luominen, katsotaan tekijänoikeuden siirtyvän työnantajalle palkanmaksua vastaan.

Opetusministeriössä oli 2008–2009 valmisteilla tekijänoikeuslakiin lisäys (40 a §), jonka mukaan, jollei muuta ole sovittu tai alalla vallitsevasta käytännöstä muuta johdu, siirtyy tekijänoikeus työnantajalle, kuitenkin vain siinä laajuudessa, että työnantajalla on oikeus käyttää teosta ja määrätä siitä toimintansa edellyttämällä tavalla. Lähinnä tämä siis olisi tarkoittanut nykyisen käytännön kirjaamista lakiin. Silloinen opetus- ja kulttuuriministeri veti kuitenkin lakiehdotuksen pois lausuntokierroksen jälkeen.

On erittäin suositeltavaa, että suunnittelualalla työnantaja ja työntekijä sopivat joko työsuhteen alkaessa tai sen aikana työntekijän työn tuloksien mahdollisista tekijänoikeuksista. Perusteltua on, että työtehtäviä suoritettaessa syntyneiden teosten tekijänoikeudet siirtyvät työnantajalle siinä laajuudessa, kuin työnantajan toiminnan kannalta on perusteltua. Esimerkiksi arkkitehtitoimistossa tämä tarkoittaisi sitä, että työnantajayritys voi markkinoida ja tehdä sopimuksia liittyen toimiston työntekijöiden työssään tekemiin suunnitelmiin. Työntekijän siirtyessä työnantajan palveluksesta pois, on perusteltua, että suunnitelmien taloudellisten tekijänoikeuksien haltija on nimenomaan työnantaja, joka on tehnyt tilaajan kanssa sopimuksen niiden käytöstä.

VAHINGONKORVAUS

Tekijänoikeudessa vahingonkorvaus on erotettava hyvityksestä. Tekijänoikeuslain 57 §:n mukaan se, joka käyttää teosta vastoin lakia, on velvollinen suorittamaan tekijälle tai oikeudenhaltijalle hyvityksen. Hyvityksen on oltava kohtuullinen. Hyvityksen perusteena on luvaton käyttö, eikä tahallisuutta tai edes tuottamusta edellytetä. Jos teosta käytetään tahallisesti tai tuottamuksesta, hyvityksen lisäksi on suoritettava korvaus kaikesta muustakin menetyksestä, myös kärsimyksestä ja muusta haitasta (tekijänoikeuslaki 57 § 2 mom.).

Tahallinen ja tuottamuksellinen käyttö oikeuttaa siis vahingonkorvaukseen, ja tällöin sovelletaan tekijänoikeuslain lisäksi vahingonkorvauslain säännöksiä.

VALOKUVA

Valokuva voi olla joko valokuvateos tai se saa suppeampaa suojaa tekijänoikeuden lähioikeuden perusteella valokuvana (tekijänoikeuslaki 49 a §). Valokuvaajalla on yksinomainen oikeus määrätä valokuvasta, muuttamattomana ja muutettuna valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin.

Itsenäiset ja omaperäiset valokuvat saavat tekijänoikeussuojaa teoksina aivan kuten muutkin tekijänoikeuslain 1 §:ssä mainitut teokset. Muut, ja ennen kaikkea kaikki muut valokuvat saavat suppeampaa suojaa mainitun lähioikeuden perusteella. Valokuvateoksen (tekijänoikeuslaki 1 §) suoja-aika on 70 vuotta tekijän kuolemasta, muun valokuvan 50 vuotta valokuvan valmistumisvuoden päättymisestä lukien.

YHTEISTEOS

Tekijänoikeuslain 6 §:n mukaan tekijänoikeus kuuluu kahdelle tai useammalle tekijälle yhdessä, jos tekijöiden osuudet eivät muodosta itsenäisiä teoksia. Näin on monesti esimerkiksi arkkitehtuurikilpailuehdotusten kohdalla, kun tekijöinä on ilmoitettu työryhmä. Tällöin tekijänoikeus on yhteisesti kaikilla ryhmän jäsenillä, jollei muuta ole sovittu tai esimerkiksi joku jäsenistä ole suunnitellut tiettyä, muusta teoksesta selkeästi erotettavaa yksityiskohtaa. Taloudellisista tekijänoikeuksista ja niiden hallinnoinnista liittyen kilpailutyöhön on syytä selvyuden vuoksi sopia.

Kun kyseessä on yhteisteos, on kullakin tekijällä itsenäinen valta esittää vaatimuksia tekijänoikeuden loukkaamisen johdosta. Kuitenkin oikeuksien luovuttamisesta ja teoksen hyväksikäytöstä yhteisteoksen tekijät voivat päättää vain yhdessä. Suoja-aika lasketaan yhteisteoksen osalta viimeksi kuolleen tekijän kuolinvuodesta (tekijänoikeuslaki 43 §).

YKSINOIKEUS

Tekijällä on yksinoikeus määrätä teoksestaan. Juuri yksinoikeus onkin tekijänoikeuden pääsisältö. Muu kuin oikeudenhaltija ei voi käyttää teosta ilman oikeudenhaltijan antamaa lupaa. Tekijänoikeudellinen yksinoikeus on periaatteessa rajoittamaton, mutta tätä yksinoikeutta rajoittavat kuitenkin tekijänoikeuslain mukaiset rajoitussäännökset ja niiden mahdollistamat luvalliset käyttötavat.

YKSITYINEN KÄYTTÖ

Tekijänoikeuslaki sallii teoskappaleiden valmistamisen yksityiseen käyttöön melko laajasti. Julkistetusta teoksesta saa valmistaa muutaman kappaleen yksityistä käyttöönsä varten. Tämä ei kuitenkaan koske taideteoksen jäljentämistä taiteellisin menetelmin eikä tietokannan, tietokoneohjelman tai rakennuksen valmistamista.

KIRJALLISUUTTA

Haarmann, Pirkko-Liisa: Immateriaalioikeus. Talentum, Helsinki 2006.

Haarmann, Pirkko-Liisa: Tekijänoikeus ja lähioikeudet. Talentum, Helsinki 2005.

Harenko, Kristiina – Niiranen, Valtteri – Tarkela, Pekka: Tekijänoikeus – kommentaari ja käsikirja. WSOYPro, Helsinki 2006.

Sorvari, Katariina: Tekijänoikeuden loukkaus. WSOYpro, Helsinki 2007.

Selvitys työsuhteettaman ottamisesta tekijänoikeuslakiin, Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2008:17, ja sen perusteella tehty luonnos hallituksen esitykseksi (30.10.2009), jota ei annettu eduskunnalle.

www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2008/Selvitys_tyxsuhdelettaman_ottamisesta_tekijnoikeuslakiin

LAINSÄÄDÄNTÖÄ

Tekijänoikeuslaki 8.7.1961/404

Laki hyödyllisyysmallioikeudesta 10.5.1991/800

Mallioikeuslaki 12.3.1971/221

Toiminimilaki 2.2.1979/128

Tavaramerkkilaki 10.1.1964/7

Verkkotunnuslaki 13.3.2003/228

OIKEUSKÄYTÄNTÖÄ

[KKO:2008:45](#)

Tekijänoikeus

[Kuopion HaO 13.04.2006](#)

Valitusoikeus – oikeus oikaisuvaatimuksen tekemiseen – asianosainen – maankäyttö- ja rakennuslaki – rakennuslupa – tekijänoikeus – rakennustaiteen tuote

[KKO:1988:4](#)

Tekijänoikeus – rakennuspiirustukset – rakennus

[KKO:1989:149](#)

Tekijänoikeus

[Tekijänoikeusneuvoston lausuntoja](#)

[TN:2012:8](#)

Tekijänoikeus rakennukseen ja rakennuspiirustuksiin

[TN:2011:4](#)

Tekijänoikeus jakkaraan

[TN:2010:4](#)

Tekijänoikeus vapaa-ajan asuntoon

[TN:2010:10](#)

Tekijänoikeus Aalto-maljakkoon

[TN:2010:13](#)

Tekijänoikeus jakkaraan

TN:2010:15
Tekijänoikeus valaisimeen
TN:2009:14
Rakennustaiteen tuote
TN:2008:6
Tekijänoikeus rakennukseen ja rakennuspiirustuksiin
TN:2007:8
Tekijänoikeus rakennukseen ja rakennuspiirustuksiin
TN:2006:20
Tekijänoikeus rakennukseen
TN:2005:5
Kipsireliefin tekeminen rakennuksesta
TN:2002:5
Tekijänoikeus rakennukseen ja rakennuspiirustuksiin
TN:2001:2
Tekijänoikeus tuoliin
TN:2000:10
Tekijänoikeus LVIS-piirustuksiin
TN:1999:3
Tekijänoikeus rakennuspiirustuksiin
TN:1997:20
Tekijänoikeus rakennukseen ja rakennuspiirustuksiin
TN:1997:16
Rakennuspiirustusten tekijänoikeus – Teosharkinta
TN:1997:4
Valaisimen tekijänoikeus
TN:1996:4
Rakennuksen tekijänoikeussuoja
TN:1995:18
Sisustus – Sisustuksen muuttaminen
TN:1995:10
Rakennus, rakennuspiirustukset
TN:1995:7
Tuoli, teostaso
TN:1994:8
Valaisimien teoskynnys
TN:1999:3
Tekijänoikeus rakennuspiirustuksiin
TN:1988:7
Rakennuspiirustuksiin liittyvät tekijänoikeudet
TN:1987:6
Rakennuksen suoja
TN:1986:9
Rakennusteosten suoja

SAFA

